

k 1985-ig

tási cikkek gyártása, lakásépítés és egészségügy, nyersanyag- és energiatermelés, közlekedés. Az irányelvek aláhúzzák, hogy a beruházási tervnek tartalmaznia kell a vállalati beruházások eszközeit is.

A mezőgazdaság fő célkitűzése az önellátás mértékének a javítása és a mezőgazdasági termék export és import egyensúlyának a megteremtése. Előnyös feltételeket teremtenek a paraszti gazdaságok fejlődéséhez és a termelés növeléséhez. Az irányelvek célul tűzik ki, hogy hektáronként a gabonából átlagosan 3–3,2 tonnát, burgonyából 22–23 tonnát, a cukorrépából 31–33 tonnát, az olajos növényekből 2,1–2,3 tonnát termeljenek. Az élelmiszer-ellátási program prioritásainak megfelelően az irányelvek előírják a zöldségtermelés 25–30 százalékos, a gyümölcstermelés 20–25 százalékos növelését. 1985-ben a traktorok száma eléri a 750 ezret. Az állattartásban a szarvasmarhák számát 15–15,5 millióra, a sertésállományt 23–23,5 millióra, a juhok számát 5,5–6,5 millióra növelik. A baromfitermelés eléri az évi 750 ezer tonnát. Összességében az élelmiszeripar termelésének mintegy 20 százalékos növelését tűzik ki célul.

Más ágazatokkal foglalkozva az irányelvek előírják az építőipar munkájának a javítását és az ágazat műszaki modernizálását. A közlekedésben a szállítási kapacitások és a népgazdasági igények közötti aránytalanságok csökkentése a fő cél. 1985-ig további 2500 kilométer vasútvonalat villamosítanak, ezzel a villamosított vasútvonalak aránya eléri a 40 százalékot. Bővítik a folyami és tengeri kereskedelmi hajóparkot és fejlesztik a kikötőket. A nyolcvanas években megkezdik a nagyszabású Visztula-program megvalósítását. Befejtésével lehetővé válik 4 millió hektáron az öntözéses mezőgazdasági termelés — ami a mezőgazdasági

AZ 1981—85. ÉVI LENGYEL NÉPGAZDASÁGI TERVJAVASLAT FONTOSABB NÖVEKEDÉSI ELŐIRÁNYZATAI:

Nemzeti jövedelem:	14—18 százalék
Ipari termelés:	20—24 százalék
Mezőgazdasági termelés:	12—13 százalék
Pénzbeli szociális juttatások:	27—32 százalék

terület 20 százaléka. A tervek szerint 2000-ben a víziúton 110 millió tonna árut szállíthatnak és a kiépülő vízierőművek kapacitása eléri a 2000 MW-ot.

Nagy feladatok várnak a külkereskedelemben. Legfontosabb célként az export növelését írják elő, ami lehetőséget teremt az import kiegyenlítésére és a külföldi kölcsönállomány csökkentésére. Esszerűsítik a behozatalt és az eddigieknél hatékonyabban kívánják felhasználni a külföldi nyersanyagokat, gépeket és technológiát. Továbbra is meghatározó jellegű a KGST-vel, ezen belül a Szovjetunióval folytatott együttműködés és gazdasági integráció elmélyítése.

Továbbfejlesztik a népgazdasági, valamint a vállalati irányítási rendszert. A központi tervezés szerepének erősítése mellett célként tűzik ki az irányítási láncszemek számának és az irányítási apparátus létszámának a csökkentését. Szükségessé válik a gazdálkodási egységek jogkörének és felelősségének jelentős növelése, valamint a gazdasági eszközök és mechanizmusok, a pénzügyi rendszer szerepének erősítése. Növelik a vállalatok közötti kapcsolatokban a szerződéses feγγelmet. A tervezési és irányítási rendszer korszerűsített megoldásait fokozatosan vezetik be, de 1983-tól általános érvényűek lesznek.

Mózes Sándor

továbbképzés országban

csak két évig tartó képzésével. A cél, hogy a különböző munkaterületeken a lehető legjobban képzett szakemberek dolgozzanak, akik végrehajthatják a vállalat mindenkor termelési programját. A szakképzés, illetve a továbbképzés másik célja, hogy a legjobb szakmunkások technikai képzettségét szerezzenek, aminek birtokában elláthatják az alsóbb szintű vezetési feladatokat.

Nem mindig önkéntesen

A Renault egyébként nem is tartozik a legkorszerűbb oktatási módszereket és célokat alkalmazó, illetve követő vállalatok közé. Az egyes üzemekben alkalmazott oktatási program rendkívül széles körű. A sokféle tanfolyam közül minden esetben azok dominálnak, amelyek a leginkább összhangban vannak a vállalat fejlesztési stratégiájával. Van, ahol a fiatal mérnökök és vezetők számára bevezetett ügynevezett adaptációs továbbképző tanfolyamokra küldik a hallgatókat. Másutt a kereskedelmi forgalom bővítése az éppen aktuális feladat, s ennek megfelelően szervezik a vezetőik nemzetközi ismereteit gyarapító tanfolyamokat. Sok helyen alkalmaznak — jobb magyar kifejezés híján — a kommunikációs továbbképzést, amelynek célja: megismertetni a különböző rangú vezetőket az irányítási stílus javításának módszertanával, lehetőségeivel. Általánosan elterjedt az idősebb munkások továbbképzése — nálunk ezt „ismeretfelújító” továbbképzésnek hívják —, azzal a céllal, hogy ily módon is tompíthassák a nemzedékek közötti — a szakismeretekben is kifejeződő — el-
lentéket.

Vannak továbbképző tanfolyamok, amelyeket a vállalatok egyes szakrészlegei szerveznek, függetlenül az általános oktatási tervtől. Például: műszaki igazgatóságok saját hatáskörükben ellenőrzési és szabályozástechnikai szakembereket képeznek az automatizálás térhódítása miatt.

Milyen elvek szerint választják ki a to-

vábbképző tanfolyamok résztvevőit? Bizonyos esetekben egy-egy munkahely valamennyi dolgozójának — vagy például az ismeretfelújító tanfolyamoknál az idősebb generáció tagjainak — kötelező a továbbképzésben való részvétel, s a tanfolyam sikeres elvégzését csak azzal honorálják, hogy az illető továbbra is megmaradhat beosztásában, elláthatja a munkakörét. Ha valaki nem él — az egyébként kedvező — lehetőséggel, az annyit jelent, hogy alacsonyabb beosztásba helyezik, vagy elbocsátják.

Vannak tanfolyamok — inkább a szakmailag magasabbban kvalifikált alkalmazottak részére —, amelyek tematikáját speciális célok szerint és kiválasztott személyek számára állítják össze. Végül pedig vannak továbbképzési tanfolyamok, amelyeket kellő számú jelentkező esetén, személyes kívánságra szerveznek.

Az első típus esetében — mert mindenki, vagy egy meghatározott kör tagjai számára kötelező — nincs kiválasztás, nincs szelekció, vagy alkalmassági vizsga — és nincs előléptetés. A második esetben — vagyis a speciálisabb képzésnél — a tanfolyam már az igényesebb szakmai felkészültséghez, illetve az új és magasabb beosztáshoz vezető utat jelenti. Ez szigorú alkalmassági vizsgálatot, szelekciót feltételez, valamint a tanulmányok ugyancsak szigorú — vizsgaszzerű — értékelését.

Minden tanfolyamtípus szervezésének közös alapelve: ha az ott szerzhető ismeret a munka elvégzésének nélkülözhetetlen feltétele, akkor azt a kijelölt személynek el kell végeznie, s a tanfolyam elvégzését munkatevékenységnek kell tekinteni.

A vállalatok többsége saját oktatási terv alapján dolgozik, s ezek többnyire rövid, vagy legfeljebb középtávúak; 2–3–5 évesek. Hosszabb távra — mondják — nem érdemes tervezni, mert — mint ahogy ezt a legismertebb továbbképzési központot fenntartó vállalat, a Péchine oktatási főnöke megjegyezte — a hosszabb távú gazdasági prognosztikát olyan mérvű bizonytalansági tényezők jellemzik, amelyekre oktatási tervek nem építhetők. A rövidebb távú tervezés a továbbképzés rugalmasságát eredményezi, a tanfolyamokon résztvevők számára pedig gyorsan érzékelhető, konkrét eredményeket jelent.

V.

PERISZKÓP

Latin-Amerika és az EGK kapcsolatai

Minden jel arra mutat, hogy a 80-as évek elején az EGK és Latin-Amerika gazdasági kapcsolataiban nem lesz gyökeres és látványos változás. Feltehető az is, hogy a két régió között ugyanazok lesznek a főbb vitakérdések, amelyek már a 70-es években is megválaszolatlanok maradtak.

Latin-Amerika elsősorban az EGK kül gazdasági politikáját támadja. A közös agrárpolitika a gabonafélék, a hús és az egyéb állati termékek exportjától még mindig nagy mértékben függő dél-amerikai országokat — mindenekelőtt Argentínát és Uruguayt érinti hátrányosan. A trópusi gyümölcsöket és élvezeti cikkeket exportáló latin-amerikai országok túlzottnak tartják a lomái egyezmény keretében a fejlődő országok nagy csoportjának nyújtott kedvezményt. Ugyancsak sérelmesnek találják a számukra „érzékeny” termékekre — elsősorban textilipari és acélipari termékekre — megállapított kvótákat. És a sérelmek listája tovább bővíülhet, mert Spanyolország, Portugália és Görögország csatlakozási kérelmének kedvező elbírálása után nem csak jelentős élelmiszertermelő országok kerülnek a közös piaci vámfalak mögé, hanem sok késztermék esetében is hátrányosan befolyásolják a latin-amerikai pozíciókat.

A Közös Piac a sérelmekkel szemben egyelőre azt hangoztatja: nem tartja indokoltnak különálló — és az eddigieknél feltehetően kedvezőbb — latin-amerikai gazdaságpolitika kidolgozását. A tagországok volt gyarmatainak biztosított különleges kereskedelempolitikai elbánás az EGK-t összetartó, sokszoros érdekellentéteket áthidaló bonyolult kompromisszumrendszer fontos része. Más részről viszont az EGK igen nehezen tudná megindokolni fekete-afrikai és ázsiai partnerei többségének, a náluk gazdaságilag, különösen iparilag jóval fejlettebb latin-amerikai országoknak nyújtandó hasonló mértékű kedvezményeket.

Gyakran elhangzó ellenérv az is, hogy a jelenlegi közös piaci kül gazdasági politika — és főleg vámpolitika — lényegesen nem befolyásolja az EGK Latin-Amerika közötti kereskedelmi mérleg alakulását. A Közös Piac megalakulásától 1974-ig ugyanis a latin-amerikai országok többet adtak el, mint amennyit vásároltak partnereiktől. A 70-es évek közepe óta azonban a kereskedelmi mérleg többnyire deficitet, de ennek mértéke elhanyagolható Latin-Amerikának az USA-val szembeni mérleghiányához képest.

Latin-amerikai szakértők most elsősorban az agrárexport útjába álló akadályok megszüntetését, vagy legalábbis csökkentését szorgalmazzák. Ez rövid távon kétségtelenül előnyököt adhatna számukra. Nagyon sok elemzés azonban bizonyítja: az EGK agrárprotekciónizmusának megváltoztatása nem oldaná meg az alapvető problémákat. Igaz, az utóbbi években éppen a világgazdasági változások után bizonyos mezőgazdasági termékek felértékelődtek, de a versenytársakkal szemben csak az adhatna tartós előnyt, ha a latin-amerikai országok a nem hagyományos termékek exportját bővítenék.

Szakemberek egyetértenek abban, hogy Latin-Amerikának jó adottságai, lehetőségei vannak arra, hogy iparcikkeivel bekapcsolódjon a nemzetközi munkamegosztásba. Ezt a folyamatot azonban nehezíti, hogy az országok többsége késon, és az importhelyettesítő iparosítás nehéz strukturális és műszaki hátrányt jelentő örökséggel indult el az exportorientált fejlődés útján.

Az előrejelzések szerint az EGK és a latin-amerikai országok kereskedelmi-gazdasági kapcsolataiban a 80-as években azok az országok játszzák a főszerepet, amelyek a szerkezetváltásban élen jártak. Így a következő években az európai országok közül mindenekelőtt az NSZK-nak bővílnék a kapcsolatai a régió országaival. Latin-amerikai részről Brazília, Mexikó és Argentína számíthat sikerekre, aminek az a magyarázata, hogy késztermékexportjuk kialakításában jobban figyelembe vették az európai partnerek strukturális sajátosságait és a fejlődő országok versenypozícióját.

K. Gy.

Idegenforgalom és gazdaság

Az első gyorsmérlegek tanúsága szerint az OECD 24 tagállamának turizmusból származó bevételei 1979-ben elérték az 50 milliárd dollárt. A tőkés világban megkezdődött gazdasági gondok ellenére a hetvenes évek második felében rohamosan növekedett az idegenforgalom: az „iparrá” fejlődött ágazat bevétele 1975-ben 30, két évvel később pedig már 40 milliárd dollárt ért el. (A bevételek dinamikus növekedésében kétségkívül jelentős szerepet játszik az infláció is, amelynek hatásai talán a leggyorsabban ebbe az ágazatba gyűrűződnek be.)

Az idegenforgalmi boom legnagyobb haszonélvezője az USA volt — 7 milliárd dollár bevétellel. A dollár fokozatos értékesztésének ugyanis az Egyesült Államok-beli utak olcsóbbak lettek és így számottevően megnövekedett az odalátogatók száma. Egyidejűleg kevesebb amerikai látogatott el Nyugat-Európába.

Ennek ellenére a nyugat-európai országok idegenforgalmi bevételei tavaly jelentősen emelkedtek. Spanyolország, Franciaország például 4–5 milliárd dollárt szerzett a külföldi turistáktól. A további hagyományos idegenforgalmi célpontok, mint Görögország, Ausztria és Svájc inellett népszerűek voltak a skandináv államok is és Törökország. (Érdeemes megjegyezni, hogy az olasz idegenforgalom látványos növekedése tavaly megtorpant elsősorban a terrorcselekmények és a nem kielégítő közbiztonság miatt.) Ausztria, Spanyolország és Törökország bruttó társadalmi termékében a turizmus jelentőségét jól szemlélteti, hogy az ebből származó bevételek tavaly a GNP 5–10 százalékát tették ki.

A nemzetközi és a belföldi turizmus

fejlődése kedvező hatással van a foglalkoztatottságra is. Franciaországban például 600 ezren dolgoznak az ágazatban, az USA-ban pedig a külföldi turisták számának nagymérvű növekedése 100 ezer pótlólagos munkahely létesítését tette lehetővé. Spanyolországban és Jugoszláviában a tengerparti lakosság nagy része számára az idegenforgalom jelent megélhetést, illetve jövedelemkiegészítést.

A szervezett utazások térhódításával újabb virágzásnak indultak az utazási irodák és az úgynevezett „tour-operator” szakma. Bár az utazási irodák feltűnése örökölt üzleti titka a nyereség alakulása, nem kétséges, hogy egyre növekvő haszonnal dolgoznak. Az üzletágba újabban a nagy nyugati áruházi konzernek is bekapcsolódnak rövid időtartamú külföldi utazási ajánlataikkal.

A nemzetközi turizmus bővülése is jelentősen közrejátszott abban, hogy a világ légitforgalma tavaly 10 százalékkal növekedett az előző évihez képest. Az utasok száma 1979-ben 745 millió volt, többiségük turista. A légitölekedés azonban nem az egyetlen ágazat, amely számottevően megérzi az idegenforgalom „húzóhatását”. Többek között idetartozik még az autókölcsönzés, a „szerecséjatek-
ipar”, a sportszergyártás, valamint a szabadidő-ruházati ipar.

Ami az idej kilátásokat illeti, az előrebecslések szerint tovább tart az idegenforgalmi fellendülés. Várhatóan igen erőteljesen bekapcsolódik a nemzetközi turizmus „véráramába” az ázsiai kontinens, s remélhetőleg nő az érdeklődés a szocialista országok idegenforgalmi ajánlatai iránt is.

G. Gy.—Sz. P.

Tokió gazdasági dilemmái

A japán gazdaságpolitika, amely a tőkés világ általános konjunkurális helyzete és a versenytárs országoknak a nagy exportfelesleggel rendelkező távol-keleti szigetországra gyakorolt nyomása következtében eddig is súlyos problémákkal küzdött — most új nehézségek előtt áll.

E nehézségek lényege abban foglalható össze, hogy a kiéleződött közép-keleti helyzet ürügyén Washington mind erőteljesebb nyomással igyekszik Japánba az irányba szorítani, hogy valamilyen formában csatlakozzék egyrészt az Irán elleni megtorlás politikájához, másrészt a Szovjetunió ellen amerikai részről már foganatosított gazdasági kapcsolatokra vonatkozó intézkedésekhez.

Tartózkodó és óvatos politika

Egyelőre ez a nyomás még nem hozott konkrét eredményt. Japán azonban természetesen nemcsak politikai, hanem gazdasági értelemben is az Egyesült Államok első számú szövetségese, s a japán gazdasági minisztérium közlése szerint a következő néhány hónapban széles körű tárgyalásokat folytatnak a bilaterális gazdasági problémák megoldásáról és tervbe vették középlejáratú USA—japán gazdasági együttműködési szerződés kidolgozását is. Ugyanakkor mind Ohira miniszterelnök, mind pedig Okita külügyminiszter vonakodott attól, hogy a politikai fejlemények kapcsán „konkrét gazdasági intézkedések megtételére” vállaljon kötelezettséget. (Mind a miniszterelnök, mind a külügyminiszter gondosan kerülte beszédében a „szankció” szónak még a használatát is.)

A távol-keleti szigetországnak ez a magatartása — amelyet a *Neue Zürcher Zeitung* közgazdasági rovata úgy definiál, hogy „tartózkodó és óvatos viselkedés a szankciós igényekkel szemben” — az ország tényleges gazdasági érdekeinek valós figyelembevételén alapszik.

Kiindulópontként arra kell felhívni a figyelmet, hogy Japán az 1979 áprilisától kezdődő és 1980. április 1-én végződő költségvetési évre 6 százalékos gazdaság-növekedést tervezett. A következő, 1980. április 1-én kezdődő új költségvetési évben a hivatalos terv szerint 4,8 százalékos gazdasági növekedést kellene elérni. Ahhoz, hogy ez megvalósítható legyen, a kormány gazdasági-tervezési hivatalának számításai szerint az exportnak 21 százalékkal, az importnak pedig 18 százalékkal kellene emelkednie. A japán nagy ipari körök ezt a prognózist túlságosan optimistának tartják. A japán *Gyáripárosok szervezete*, a *Keidanrein*, szakértői szerint a következő pénzügyi évben csak 4 százalékos lesz a gazdasági növekedés és ennek következtében az igényelt export-, valamint importnövekedés is szerényebb.

Az 1979-es esztendő tényezői azonban egyértelműen mutatják, hogy még e csökkentett célkitűzések is *nehézzen valósíthatók meg*. A japán pénzügyminisztérium január végén közölte, hogy az export 6 százalékkal növekedett és valamivel meghaladta a 101 milliárd dollárt. Ezzel szemben az import 40 százalékkal nőtt és 99 milliárd dollár volt. Így mindössze 2 milliárd dollár körüli kereskedelmi mérlegfelesleg keletkezett. Ez azt jelenti, hogy a japán exportfelesleg 1979 folyamán rendkívül gyorsan zsugorodott össze. (1978-ban a már akkor is érvényesülő világgazdasági problémák ellenére a japán külkereskedelmi mérleg még igen nagy — 24 milliárd dollár feletti — aktívumot mutatott.)

A külkereskedelmi mérleg ilyen alakulása azt eredményezte, hogy Japán fizetési mérlege hosszú idő óta első ízben 16 milliárd dollár feletti deficitel zárult (1978-ban még csaknem 6 milliárd dolláros felesleg mutatkozott.)

Energiagondok

Összehasonlítva a következő pénzügyi évre tervezett export-, illetve importnövekedési igényeket az 1979-es esztendő tényezőivel — az eltérés szembetűnő. A következő pénzügyi év hivatalosan közölt külkereskedelmi célkitűzése azt jelenti, hogy Japán ismét az *exportra helyezi a hangsúlyt* gazdasági növekedésének ösztönzésében.

Ennek a kényszernek a jelentőzése közvetlen összefüggésben van az ország *energiaellátásával*. Mint ismeretes, Japán nyersolaj-ellátása gyakorlatilag 100 százalékban az importtól függ. Az importban Iránnak az utóbbi években tapasztalható visszaesés ellenére továbbra is

jelentős szerepe van. A korábbi mennyiséggel szemben Japán 1978-ban 40 százalékkal kevesebb iráni nyersolajat kapott, s az iráni export mennyisége 1979-ben sem nőtt. Az iráni olaj részesedése a teljes japán olajimportban így is elérte 1979-ben a 10 százalékot, a teheráni kormány pedig japán megbízottakkal folytatott tárgyalások után 1980-ra az utóbbi két esztendő szintjénél 15 százalékkal nagyobb mennyiségre kötött szerződést. Figyelembe véve, hogy a japán külkereskedelmi és iparügyi minisztérium (MITI) adatai szerint 1979-ben a japán olajfogyasztás 2,8 százalékkal nőtt és 1980-ra is 3 százalék körüli emelkedést prognosztizálnak, a japán gazdaság szempontjából rendkívül fontos, hogy iráni viszonylatban a kapcsolatok érintetlenül maradjanak.

Ehhez járul, hogy Iránban japán tőkés társaságok számos kooperációs vállalkozásba kezdtek. Ezeknek nagy része leállt, Tokió azonban arra törekszik, hogy ezeket a beruházásokat ismét beindítsa. (Leglényegesebb az említett beruházások sorában egy petrokémiai kombinát, amelyet a Mitsui konzern 85 százalékban már elkészített, s amelynek befejezéséről jelenleg tárgyalások folynak.) Nyilvánvaló, hogy bármiféle japán szankciós lépés ezeket a tárgyalásokat veszélyeztetné.

Hasonlóképpen áll a helyzet (természetesen más arányokat és erőviszonyokat tekintve) a Szovjetunióval. A japán tőkés körök ezzel messzemenően tisztában vannak. A japán gyáripárosok szervezete hivatalos szóvivőjének nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy amennyiben Japán engedne az amerikai nyomásnak, akkor Tokió már „rövid távon is” kockáztatná a négy milliárd dolláros szovjet—japán kétoldali kereskedelem egy részét. Ezen túlmenően figyelembe kell venni, hogy Szibériában a japán konjunkurális szempontjából is nagy fontosságú beruházások folynak. (Acélművek, illetve kikötői felszerelések, valamint olaj-, gáz- és széntermelési beruházások.)

Az „ellenállás” magyarázata

Mindez azt jelenti, hogy az amerikai nyomással szemben Japán alapvető gazdasági érdekek készítenek óvatosságra, illetve tartózkodásra. Hiszen Japán két legfontosabb belgazdasági célkitűzése deklarálta az energiafogyasztás csökkentését, illetve a gazdasági szerkezetének átalakítása, valamint az infláció lassítása.

Ami az előbbi problémát illeti, elvben 1980 folyamán 7 százalékkal kellene csökkentenie az olajfogyasztásnak, 1990-ig pedig Japánnak az olajimporttól való függetlenségét 50 százalékra kellene csökkenteni. Ezt elvben mindenekelőtt atomerőművek erőltetett ütemű építésével kívánják elérni, ami azonban súlyos belpolitikai problémákat vet fel. Így rövid lejáratra a szénimport rendkívül gyors bővítését és széntüzelésű erőművek építését tervezik. Japánnak jelenleg csak 4 széntüzelésű erőműve van. Összességében: a pillanatnyilag jelentéktelen volumenű kokszolható szénimport értéke fokozatosan növekszik és 15 év alatt elérheti az évi 80 millió tonnát. A jelenlegi szállító országok (Ausztrália, Kanada, USA, Kína) ezt a mennyiséget a felmérések szerint tartósan aligha tudják fedezni és hosszú lejáratra a japán energiamérleg arányainak átalakítása nagymértékben függhet a szovjet szállításoktól.

A második fő belgazdasági probléma az infláció, amely nemzetközi tőkés összehasonlításban *alacsony*, a japán gazdaság különleges, hagyományos szerkezetét tekintve azonban viszonylag magas és üteme gyorsul. 1979-ben az infláció üteme elérte az 5,8 százalékot. A megelőző évben csak 3,5 százalék volt. E dráguláson belül azonban a nagykereskedelmi árak 1979 folyamán 17,5 százalékkal emelkedtek, ami a háború utáni japán gazdaságtörténetben páratlan jelenség, s ebből kiindulva a MITI becslései szerint 1980-ban az infláció elérheti a 8 százalékot.

Az amerikai nyomás tehát egy olyan időpontban nehezíti Japánra, amikor az exportösztönzési törekvések egyébként is a Japán és vezető világgazdasági országok közötti kapcsolatok kiéleződésével fenyegetnek. Ráadásul e követelések közvetlen gazdasági hatása éppen a *legfontosabb belgazdasági célkitűzésnek nyilvánított energiagazdálkodási és inflációellenes törekvéseket gátolná*. Így az amerikai szankciós nyomással szemben meg nyilvánuló japán óvatosságnak és tartózkodásnak nagyon is érthető és reális gazdasági okai vannak.

— ie —

LENGYELORSZÁG

Gazdaságfejlesztési célok

A következő öt esztendő társadalmi-gazdasági fejlődésének főbb tendenciáit határozzák meg a Lengyel Egyesült Munkáspárt mostani VIII. kongresszusán. A tanácskozás alapjául a tavaly októberben nyilvánosságra hozott irányelvek szolgálnak. Ez leszögezi a hetvenes évtizedben meghirdetett társadalmi- és gazdaságpolitika további folytatását és a megváltozott körülményeknek megfelelő továbbfejlesztését. Az irányelvek országos vitájában nagy hangsúlyt kapott, hogy a következő időszakban az előrelépés mindegyikét a végzett munka minőségétől, valamint a termelés hatékonyságától függően a javításától függ.

Az ország társadalmi-gazdasági fejlődésével foglalkozó első fejezet mérlegre teszi a hetvenes évtizedben meghirdetett gyorsított ütemű fejlesztési program eredményeit, nehézségeit és az ebből származó gondokat. Az irányelvek megállapították: *összességében sikerült megvalósítani a hetvenes évek célkitűzéseit*, vagyis a gazdasági növekedés ütemének gyorsítását és a gazdaság általános modernizálását, a lakosság életszínvonalának emelését, Lengyelország helyzetének erősödését a világban.

A második fejezet a *szociálpolitikai kérdésekkel foglalkozik*. Az anyagi ösztönzési alapok a következő öt éves időszakban a tervek szerint 30—35 százalékkal emelkednek, és ebből elsősorban a nagycsaládokat támogatják.

A pénzügyi szociális juttatások 1981—85 között várhatóan 27—32 százalékkal nőnek, ezen belül a nyugdíjak és járadékok összege 35—40 százalékkal. Az 1980-as évek második felétől járadékok kapnak a parasztok és családjaik is. Az egészségügy 25—30 ezer új kórházi férőhellyel bővül.

Az *ipari termékek termelése és értékesítése gyorsabb ütemben nő*, mint az élelmiszeripari termelés és értékesítés, s ettől a fogyasztási szerkezet javulását várják. 1981—85 között 1,7 millió lakást építenek, illetve korszerűsítnek, s ebből több mint 1,5 millió lesz az új lakás. A fogyasztás összességében 13—15 százalékkal, az egy

főre jutó reáljövedelem 10—12 százalékkal, ezen belül a reálbérek 9—11 százalékkal nőnek.

A tervezett reáljövedelem és reálbér elérése szorosan összefügg az *árpolitikával*. Nagy hangsúlyt kap az árrendszer fokozatos és rendszeres tökéletesítése, valamint az árrendszer központi irányításának erősítése, az arllenőrzés szigorítása és az indokolatlan áremelések kiküszöbölése. A bérpolitika terén az irányelvek hangsúlyozzák az alacsony bérek emelésének, a nagyobb teljesítményre való anyagi ösztönzésnek, s emellett az indokolatlan jövedelemkülönbségek megszüntetésének és a jövedelemforrások feletti nagyobb ellenőrzésnek a fontosságát.

A harmadik fejezet tárgyalja a *társadalmi célok* megvalósításának anyagi feltételeit, amelyek — állapítják meg az irányelvek — nem lesznek kedvezőbbek a korábbi időszakhoz képest, sőt még tovább rosszabbodhatnak is. Ezért a kitűzött célok megvalósítása fokozottan függ a végzett munka *minőségétől*, és a *gazdálkodás hatékonyságának javításától*. A következő öt éves időszakban a célok megvalósítása érdekében szükségessé válik az egységnyi termék előállítására felhasznált nyersanyag minimálisan 6—8 százalékos csökkentése.

Elsőbbséget élvez a *beruházásokon* belül a termelés szűk keresztmetszeteinek megszüntetése és a korszerűsítés. Meghatározták a beruházások fő irányait: ezek az élelmiszer-termelés és a fogyasztás

Szakmai továbbképzés Franciaországban

igény, akkor az állam, ilyen esetekben, anyagilag nem támogatja a szakképzést. Hogy a francia gazdasági életben milyen jelentőséget tulajdonítanak a felnőttek továbbképzésének, arra jellemző, hogy az *oktatást rendszerint munkaidőben tartják*, s a hallgatók erre az időre is épp úgy megkapják a bérüket, mintha termelőmunkát végeznének.

A továbbképzés legfelsőbb irányítását a miniszterelnök felügyelete alatt álló „Szakképzés és Társadalmi Előrelépés Tárcaközi Bizottsága” elnevezésű hivatal, illetve a munkaügyi minisztérium végzi. A két intézmény irányító munkáját egy 800 munkatársat foglalkoztató tudományos intézet segíti, amely a felnőttképzés speciális módszertani, didaktikai, szakmai tennivalóit dolgozza ki. Az intézet fenntartója a munkaügyi minisztérium.

A gyakorlati oktatómunkát háromféle módon végzik: egyrészt a Felnőttek Képzésének Nemzeti Egyesülete (A. F. P. A.) nevű országos intézmény közreműködésével, másrészt a vállalatoknál és harmadsorban a magánvállalkozásban szervezett felnőttképző intézetekben. Legjelentősebb az A. F. P. A. munkája, amely 230 iskolában 6000 főhivatású oktatót, illetve kutatót foglalkoztat. Az iskolák feladata a szakképzés nélküli fiatalok szakmunkássá történő kiképzése, a már szakmával rendelkezők szükség szerinti átképzése, illetve a munkások és a technikusok továbbképzése. (Franciaországban kb. 300 ezer munkaviszonyban álló 18 éves fiatalnak semmiféle szakképzésük nincs.)

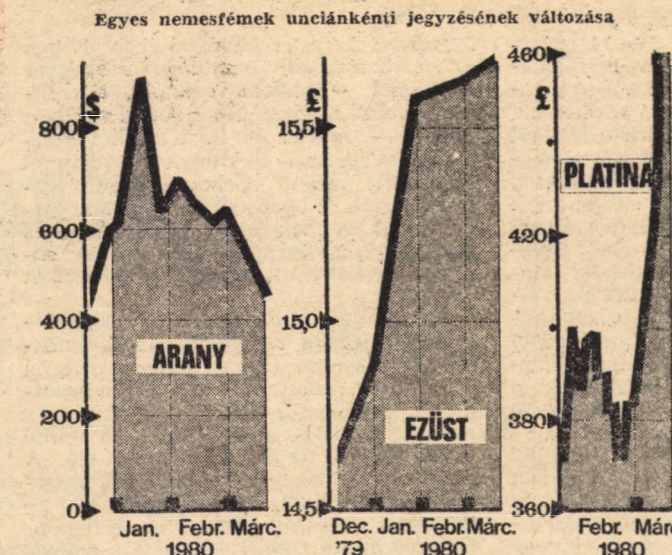
A felnőttképzést irányító központi intézet munkája, pedagógiai és metodikai módszerei erősen hatnak a vállalatok által végzett oktatásra, sőt a magánintézményekre is. A vállalati oktatás sokrétűségére és átgondoltságára jó példa a *Renault Műveknél* alkalmazott rendszer: hároméves széles profilú szakmunkás-képzés, két éves szakmai továbbképzés, egy éves betanított munkásoképzés jelenti a szakoktatás legfontosabb formáit. Ezeket kiegészítik a műszaki rajzoló két éves és a speciális szakmunkások ugyan-

A spekuláció csatornái

A sok forrásból táplálkozó spekulációs hullám és a szélsőséges áringadozások, amelyek 1980 fordulóján mindenekelőtt a nemesfémek piacát jellemezték, az év első másfél hónapjában tovább tartottak. Sőt, átcsaptak a nemzetközi fémipar más területeire is csak 1980 márciusának első hetében jutottak ideiglenes és ingatlak nyugvópontira.

Arany, ezüst, platina

Érdesen mindenekelőtt az arany helyzetét megvizsgáljuk. Emlékeztessünk, hogy 1979 folyamán a piacokat a dollár gyengülésével párhuzamosan valóságos aranyhisztéria öntötte el, amelynek során az év elején tapasztalt, unciánkénti 200 dollárnál alig magasabb aranyárfolyam az év végére áttörte a nyolcszáz dolláros határt. Ezt követően (nagymerethez az amerikai pénzügyi intézkedések és mindenekelőtt a bankamattal radikális emelése következtében) a dollár helyzete némileg megszilárdult és ezzel párhuzamosan az arany árfolyama esett. A nyugatnémet központi banknak március 10-e táján már intervenciósi dolláreladással kellett 1,200 márkát alatta tartania az amerikai deviza árfolyamát és intervenciósi eladásokra került sor más nagy pénzüpiaciok, Zürichben, Tokióban és Hongkongban is.

Egyes nemesfémek unciánkénti jegyzésének változása. ARANY, EZÜST, PLATINA. Jan. Febr. Márc. 1980. Dec. Jan. Febr. Márc. 1980.

Ami az ezüstöt illeti, az arannal is nagyobb „karriert” futott be. A londoni tőzsdén unciánként még csak 336 penny volt az ezüst ára 1979 januárjának végén. 1979 december végén az árszínvonal 1486-ra szökött fel, majd (az arany lemorzsolódásával elentében) tovább emelkedett és 1980. január végére elérte az 1555-öt. Ezt követően az amerikai fém-tőzsdén többször felülegyestek a jegyzéseket és nem fogadták el új ezüstpozíciókat. Ennek ellenére 1980 február végén 1559 penny ért el Londonban az ezüst unciánkénti árszintje.

Váratlanul spekulációs láz ragadta magával a platina piacot. A legjelentősebb változást az jelentette, hogy a két legnagyobb dél-afrikai termelő utalt arra: az eddigi unciánkénti 420 dollár helyett 500 dollárért adja majd a szerződéses ipari forgalomban a platintát. A szabadpiaci árszint ennél hosszabb távra nem haladta meg az unciánkénti 1000 dollárt. Míg a szabadpiaci árak emelkedtek, addig a nemesfémek piaca továbbra is rendkívül ingadozó, és a spekulációs rövid lejáratú megfontolások szerint csapódik

Arany, ezüst, platina. Ez a rész a spekuláció csatornáit vizsgálja, beleértve az arany, ezüst és platina piacok mozgásait, a spekulációs tevékenységet, a valuták szerepét, a központi bankok beavatkozását, és a nemzetközi pénzügyi intézkedéseket. A szöveg részletesen tárgyalja a piacok helyzetét és a spekulátorok tevékenységét.

Arany, ezüst, platina. Ez a rész a spekuláció csatornáit vizsgálja, beleértve az arany, ezüst és platina piacok mozgásait, a spekulációs tevékenységet, a valuták szerepét, a központi bankok beavatkozását, és a nemzetközi pénzügyi intézkedéseket.

HATÁRIDŐS ÁRUÜGYLETEK

A határidős ügyletek egyik célja az eladó vagy vevő profijtának „lefedezése”. A kukoricatermő júniusban 50 000 bushel termése számít, de azt valószínűleg csak szeptemberben tudja ténylegesen betakarítani és eladni. Júniusban a chicagói tőzsde szeptemberre szóló határidős jegyzése bushelként 3 dollár, az a termelőnek megfelelő jövőbeli megvásárlásért viszont 2,70 dollár. Ez a különbség a vevő számára a határidős ügylet jelentőségét és ebben rejlik növekvő népszerűségét.

A határidős ügyletekre a tőzsdék szabályokat dolgoztak ki, melyek megkönyömböztetik az ügyleteket. A vevő és eladó mennyiség egységessé, a jegyzés ugyancsak meghatározott minőségre (vagy esetleg elektrolitikus réztartalomra) vonatkozik. Ettől eltérő specifikációjú rugalmasan emelkedő árakat, melyek az árak a jegyzésárból prémiummal vagy diskonttal kell képezni. Ügyleteket a folyó és a soron következő két hónapon kívül a bázisnapotól számított 23 hónapos időszakon belül bármely január, márciusra, májusra, júliusra, szeptemberre és decemberre lehet kötni. A szállítást a megadott hónapban az eladó teljesíti, az árak a tőzsde bármely munkanapján olyan naktárból, mely az árutőzsde jegyzésében szerepel. A hirtelen, spekulációs árvaltozások elkerülése a tőzsdék korlátozzák a napi ármozgások mértékét is. A New York-i tőzsdén így a megelőző napi záró jegyzéséhez képest feléle és lefelé a részfontjára mindössze 3 centes árvaltozás engedélyezett.

bevolysolták más fémek tőzsdéi jegyzéseit is. Így például az ólom piacán árhátrányt okozott az a híresztelés, hogy a fém Washingtonban stratégiai érzékeny nyersanyagként nyilvánították és leállították a Szovjetunióba irányuló szállítást. Ez a híresztelés egybeesett időben az autópálya konjunktúra visszacsúszásával. (A v. ilág ólom-fogyasztásának 50 százaléka jut az autópálya) Ez két tényező együtt arra vezetett, hogy 1980 januárjában Londonban tonnánként 503 fontra esett az ólom árszintje. Ez 20 fontos esést jelentett az egy évvel korábbi jegyzéshez képest. Amikor azonban a híreszteléseket nem követték konkrét intézkedések, az ár újra megszilárdult és 1980 március elején elérte a 560 fontot tonnánként.

A felsorolt tényekből kitűnik, hogy a tőkés fémipar idegessége és ingadozása miatt aligha lehet megbízható előrejelzéseket készíteni. Ami a térszámokot illeti, 1975 – 100 alapon a fém-tőzsde dollár-indexe március első hetének végén 203 volt. Ez körülbelül 4 százalékos lanylulást jelentett az egy hónappal korábbi jegyzéshez képest, de továbbra is igen magas, csaknem 23 százalékos emelkedést az egy évvel korábbi színvonalhoz mérve.

Ingatag prognózisok

Az ipari nyersanyagok a maguk egészében ennél alacsonyabb áremelkedést mutattak: 18 százalékos az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A nyersanyag-tőzsdék teljes összefoglaló árszintje a fémeknél és általában az ipari nyersanyagoknál erőteljesebben nyomta fel a mezőgazdasági nyersanyagok árfolyamemelését, amely dollárban számíva március elején 32 százalékkal volt magasabb, mint egy évvel korábban. Emiatt az összefoglaló nyersanyagindex 26,5 százalékkal volt magasabb az egy évvel korábbinál.

Ami az előrejelzést illeti: az UNCTAD statisztikái állnak rendelkezésre. Eszerint – alapul véve, hogy 1979-ben évenként a nyersanyagok 16 százalékkal emelkedtek – 1980-ban az áremelkedés üteme némileg lassul. Eszerint a mezőgazdasági nyersanyagok vonatkozásában 9, az ipari nyersanyagoknál 11 – ez utóbbi kategórián belül pedig a fémeknél 13 százalékos átlagos áremelkedés lenne várható ebben az esztendőben.

Kiseb mértékben ugyan, de spekulációs és részben politikai megfontolások

„...megőrizni, ami már megtermelt...”

A magyar és a szovjet mezőgazdaság fejlesztésének időszervi kérdéseit vitatták meg március közepén a kétország közgazdasági sorrendben hetedik tanácskozásukon. A szimpozium a Magyar Közgazdasági Társaság és a Szovjet Közgazdasági Tudományos Intézmények Egyesülése szervezte. A szovjet delegáció vezetője Tjorán Hoszurov akadémikus és Ghelji Smetler, a közgazdaságtudomány doktora a szimpozium után választották a Figyelő munkatársának, Faragó Andrásnak a kérdéseire.

● A szovjet mezőgazdaságban — amit az utóbbi időben hozott határozatokból, állásfoglalásokból kitűnik — előtérbe került az állattenyésztés. Milyen rövid és hosszú távú feladatok várnak megoldásra az ágazatban?

— Az ágazat fejlesztésének távlati feladatát az SZKP KB 1978 júliusi plénumán határozták meg. Ebben előirányozták a többi között az állattenyésztésben az ipari módszerek széles körű bevezetését, az állatállomány — ezen belül is a szarvasmarha-állomány — gyors ütemű fejlesztését. A mennyiségi növekedés mellett nagy figyelmet fordítanak a takarmányozási módszerek javítására, hogy rövidebb idő alatt minél nagyobb súlygyarapodást érjenek el, emelkedjen a hús, a tej és más állati termékek gazdaságos előállítására. A hosszú távú célkitűzések megvalósításában — mint erre a plénum rámutatott — a kolhozok és a szovhozok mellett minél teljesebb mértékben hasznosítani kell a háztáji gazdaságokban meglévő tartalékokat, lehetőségeket.

Az ismert okok miatt — a rendkívül hideg tél, a tavaszi áradások, majd a szárazság miatt — tavaly a tervezettnél kevesebb gabonát sikerült betakarítani. Ez csak a takarmánygazdálkodást érinti, mert a lakosság kenyérgabona-ellátása évtizedek óta hazai termékek megoldott. A következő hetekben a legfontosabb a meglévő takarmány ésszerű felhasználásával — átmenetileg csökkentve a fejda-akat, további kisegítő takarmányozási forrásokat felhasználva — a törzsalomány átteleltetése.

● A vártnál nehezebb esztendőben méginkább fontos a megtermelt takarmány megfelelő kezelése és hasznosítása. A nyilvánosságra hozott beszélek — igaz, eltérő mértékben —, de egybenhangosan jelentik ki, hogy a betakarítás, a tárolás, a szállítás és a feldolgozás során bekövetkező veszteségek. Melyek ezen a területen a legfontosabb tényezők?

— A mezőgazdászok, az élelmiszeripari szakemberek, a szállítással dolgozók és a községdászok a jó termésű években is foglalkoznak a veszteségek csökkentésének lehetőségeivel. Leonyid Brezsnyev találon jegyezte meg: „Könnyebb megőrizni, ami már megtermelt, mint a termelést növelni.” A veszteségek jelentős része az infrastruktúrával függ össze. Ezért is tervezzük, hogy a beruházásoknak be kell növelnie a jó utak, megfelelő tárolók építésére, speciális járművek beszerzésére fordított összegeket. Figyelembe kell azonban venni, hogy ezek milliárdos nagyságrendű kiadásokat jelentenek, miközben — éppen a hosszú távú célkitűzések megvalósítása érdekében — gondos-

— gondoskodni kell a központi és helyi szintű szállítások javításáról. Sokan

kedni kell a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának továbbfejlesztéséről is. Számtelen esetben csökkenthető a veszteség a gazdaságokban végzett elsődleges feladatok bővítésével is.

● A kolhozok és a szovhozok gazdasági tevékenységének kibővítése felváltja a munkaerő — mégpedig a minél magasabb szakképzettségű rendszereket — kérdését. A statisztikai adatok szerint az utóbbi időszakban évről évre csökkent a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma. Elsősorban éppen azok — a fiatalok, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők — hagyják ott a falut, akikre a jövőben különleges feladat hárulna. Hogyan lehet elérni a megfelelő foglalkoztatottsági szintet?

A háztáji gazdaságok tevékenységének továbbfejlesztésére az SZKP KB két esztendővel ezelőtti fontos határozat hozott. Ezt megvalósítva elsősorban a növénytermesztésben értéket kell elérni eredményeket. Az állattenyésztésben pedig — az adott körülményeket figyelembe véve — kedvező — nem csökkent — tovább az állatállomány. További kiemelt intézkedésekkel — főleg az anyagi érdekeltség javításával — és társadalmi megítélés formálásával sokat lehet előrelépni a kisgazdászok árteremtésében.

● A magánüzemű gazdaságoknak — hogy betölthessék a közös gazdaságok mellett a kiegészítő szerepet — eszközökre, segítségre van szükségük. Ezt csak a legfejlettebb, műszaki, szervezeti szempontjából egyaránt magasabb színvonalú álló szovhozoktól, kolhozoktól kaphatják meg. Az enlített határozat is kitér a gazdaságok közötti együttműködésre. Milyen tényezők vannak ezen a területen?

— A kisártermelés — mint más országok példája is bizonyítja — összegegyeztethető a nagyzemű termeléssel. Meg kell azonban találni a két közötti optimális árközvetítést és gazdasági eszközökkel érvényre juttatni a közös érdekeket. Az egyik feladat a hosszú távú szerződéses kapcsolat erősítése, amely mindkét fél kötelezettségeit tartalmazza. Ez jelentősen növelheti a kisgazdászokban a termelési kedvet olyan területeken is, ahol eddig szerényebb az eredmény. A közös gazdaságokban létrehozható nagy állattenyésztő farmok kialakítása után például sok kisállat üresen áll. Munkaerő is van, hiszen mintegy 15 millió falusi nyugdíjast tartanak számon. Megfelelő érdekeltség és a közös gazdaságok sokoldalú segítségnyújtásával a magánüzemű gazdaságok növekedhetne a szarvasmarha-tenyésztés és jelentősen beruházás nélkül a fogvasztók több (tehéz, hűvöz, juttatásának). A másik feladat ebből következő: a feldolgozóipar fejlesztése. A gazdasági ösztönzőket pedig úgy kell alakítani, hogy a közös gazdaságok a magánüzemű gazdaságoktól megvásárolt termékek esetében csak a hozzáadott érték után szerzhessenek többletjövedelmet, egyébként csak a tényleges költségek térüljenek meg, illetve minimális haszonhoz jussanak. (Most ugyanis a közös gazdaságok a terven felüli értékesítésben érdekeltek, s így ösztönözni hiányban — kevesebb törekednek az állatok továbbnevelésére, a zölde, gyümölcs tartósítására, feldolgozására. A szerk.) A felvásárlási formák fejlesztésével meg kell oldani, hogy szervezett formában értékesíthessék a kisiskert rendezkedő munkások, alkalmazottak és a saját szükségleten felül zöldeket, gyümölcsöt.

● Hogyan értékeli a budapesti szimpoziumot?

— Érdekes témákat — mint például a termelékenység alakulását, az infrastruktúra bővítést — vitattuk meg. Nagyon hasznos volt a tapasztalatszerzés az ipari termelési rendszerekről. Közös véleményünk, hogy újabb mezőgazdasági területeken nyílik lehetőség a két ország együttműködésére. A jól bevált magyar-szovjet közgazdasági kapcsolatok tovább folytathatók. Jövőre a Szovjetunióban a beruházások gazdasági és tervezési kérdéseiről lesz szó.

Jonda György — Szentgáli Péter

Figyelő, 1980. március 26.

VILÁGPIACI ÁRAK, ÁRTENDENCIÁK. A NYERS- ÉS ALAPANYAGOK VILÁGPIACI ÁRÁNAK ALAKULÁSA (dollár/tonna). ENERGIÁHORDOZÓK. KÖHÁSZATI ALAPANYAGOK ÉS FÉLKÉSZTERMÉKEK. MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ IPARI NYERSANYAGOK. VEGYIPARI ALAPANYAGOK. MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK.

ANGLIA

ÉSZAKI-TENGERI GÁZVEZETÉK

A brit kormány a közelmúltban hozzájárult ahhoz, hogy egy e célra alakult magánvállalkozás megkezdi egy kb. 600 mérföld hosszú, nagy teljesítményű gázvezeték építését az Északi-tenger kontinentális talapatán levő lelőhelyekről. A csővezeték a tervek szerint 1984–85-re készül el, s építési költségei — jelenlegi áron — mintegy 1,1 milliárd fontot tesznek ki. Az így nyert földgáz értéke mostani áron évente kb. másfél milliárd font, s az eddig feltárt lelőhelyekből nyerhető földgáz — a jelenlegi kereslet mellett — az ország 7–11 évi szükségletét fedezi. E mellett, a British Gas Corporation és a Mobil Oil által készített tanulmányterv szerint, 93 millió tonna természetesen cseppfolyós földgáz kinyerésével is számolnak.

NDK

ŐSZI LIPCEI VÁSÁR

Az augusztus 31—szeptember 6-ig sorra kerülő őszi Lipcei Vásáron 50 országból kerekén 6000 kiállító vesz részt, s mintegy 100 országból várnak látogatókat. A tavaszi és az őszi vásár már korábban végrehajtott átprofilozásának megfelelően ezúttal is kiállítanak mind beruházási javakat, mind pedig fogyasztási cikkek.

Az előbbieket közül legjelentősebb — 31 000 m²-en és 25 országból érkező kiállítók részvételével — a vegyi ágazat és vegyipari berendezések bemutatója, amely két szakcsoportra oszlik: mezőgazdasági vegyi anyagokra és műanyagipari gépekre. Számottevő nemzetközi részvétel jellemzi továbbá a textilipari gépek, közúti járművek, gyógyszerati berendezések, nyomdaipari és fafeldolgozóipari gépek kiállítását. A hét szakmai csoportra osztott fogyasztási cikkek bemutatója összesen 130 ezer m²-en helyezkedik el. Ehhez kapcsolódik a szabad idő és sporteszközök tematikus kiállítása — beleértve az NDK rendezte EXPOVITA 80-t —, valamint az oktatási eszközöket és oktatási intézmények bitorait bemutatató „interscola” elnevezésű kiállítás. Az NDK-t 2800 vállalat képviseli — közöttük több mint 500 új, ill. továbbfejlesztett gyártmánnyal —, míg a résztvevő 13 szocialista ország közül legnagyobb a Szovjetunió 12 ezer m²-es árubemutatója.

FAO

CSÖKKENŐ CUKORKÉSZLETEK — ÁREMELESEL

A FAO legutóbb közzétett előrejelzése szerint az 1979/80-as gazdasági év várható cukorkortermése 86,4 millió tonna lesz, négy-millió tonnával kevesebb, mint az elmúlt idényben. Minthogy pedig a világ cukorfogyasztása nő — a becslések szerint az idén eléri a 91 millió tonnát —, a különbözetet csak a készletek csökkentésével lehet fedezni. A FAO szerint szeptember közepére a világ cukorkészlete — szemben a tavalyi 30,4 millióval — 26,8 millió tonnára csökken. Érthető tehát, hogy május közepén a cukor fontonkénti ára öt év óta rekordmagasságra emelkedett: 32 centet tett ki, szemben az április eleji 19 centtel.

ÚJ KÖNYVEK

TÖKÉS BANKOK MŰKÖDÉSE A GYAKORLATBAN

Fogaras István új könyve* a pénzintézetek eddig kevésbé ismert arculatának bemutatására vállalkozik. A tőkés bankok gyakorlati működéséről kíván átfogó képet adni az olvasónak azáltal, hogy részletesen megvizsgálja és elemzi a bankok helyzetét, tevékenységét a tőkés piacgazdasági rendszerben. Részletesen foglalkozik a pénzintézetek mindennapi gyakorlatában előforduló bankügyletekkel, konstrukciókkal. Ezen belül olyan üzletágakat tárgyal, amelyekkel a szocialista pénzintézetek jelenleg még nem foglalkoznak és hazánkban is kevésbé ismeretek. Ilyenek például: a leasing, a kezességi ügyletek, a biztosítás és a bététmegtakarítás kapcsolata, a tőzsdéi ügyletek, a váltószámítás, az arbitrage, a lombard-ügyletek. Elemzi a könyv a bankok legfontosabb üzemgazdasági problémáit, olyanokat, mint a tőkeellátás, a likviditás, a költség és jövedelmezőségi számítás, a mérleg- és eredményszámítás.

A könyv talán legérdekesebb része az, amikor a szerző bemutatja, hogy a modern tőkés pénzintézetek egymás között.

*Fogaras István: Banküzemtan, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1980.

Olajárak és a fejlődő országok adósságterhei

Az OPEC sorozatos áremeléseinek természetesen minden kőolajimportőr állam számára növekvő gondokat okoznak, a legaggasztóbb helyzetbe azonban a „fekete arannyal” nem rendelkező fejlődő országok kerültek. Az állandóan növekvő olajszámla következtében adósságállományuk annyira felduzzadt, hogy a magánbankok többsége már vonakodik számukra újabb kölcsönöket, hiteleket nyújtani.

A nemzetközi pénzügyvilágnak 1974-ben meg sikerült visszaforgatnia az OPEC olajdollárjainak nagyobbik hányadát oly módon, hogy mind újabb kölcsönöket nyújtottak a fejlődőknek, illetve könnyítették a régi adósságok visszafizetésének feltételeit. A kőolaj árának dinamikus emelkedését tehát nemzetközi segítséggel az elmúlt évtized közepén még valamelyest „megemésztették” a fejlődő gazdaságok. 1975-ben az energiahordozókban szegény fejlődő országok adósságállománya 130 milliárd dollár volt, tavaly a tartozások értéke elérte a 300 milliárd dollárt, s az idén — igen optimista becslések szerint — 325 milliárd körüli érték várható.

A többségében monokulturális harmadik világbeli államok hiába növelték első-sorban mezőgazdasági és nyersanyag-kivitelüket, az exportbevételek nem tartottak és nem is tarthattak lépést a kőolaj árának az emelkedésével. A dráguló kőolaj ráadásul „megfojtja” a bátortalan iparosi programok végrehajtását, s így ebben az értelemben az olajkartell árpolitikája konzerválja a fejlődő államok gazdaság szerkezetét. (Néhány úgynevezett újonnan iparosodó ország — az olajjal nem rendelkező Dél-Korea, Hongkong, Szingapúr — eddig sikeresen megbirkózott a magas olajárral, a késztermékek exportjából származó bevételek ugyanis lehetővé tették az olajszámla zökkenőmentes kiegyenlítését.)

A hetvenes évek második felében az afrikai, ázsiai és latin-amerikai országok többsége kettős próba került. Egyrészt kölcsönöket vettek fel a nemzetközi pénzpiacra az akkor még reményteljes gazdaságról viszont nőttek az olajadósságaik, s ezek törlesztéséhez is kénytelenek voltak igénybe venni a világ nagy magánbankjainak kölcsönszolgálatait. Időközben azonban a vár fellelőülés kifulladás, az adósságok pedig csak növekedtek.

Az OPEC különböző pénzügyi alapjai évente 1,5–2 milliárd dollár támogatást nyújt a fejlődő világnak, ez az összeg azonban csepp a tengerben. Minden jel arra mutat, hogy a Kőolajexportáló Országok Szervezete a jövőben nem úgy növeli a támogatás összegét, ahogy a fejlődők többször kérték. A Nemzetközi Valuta Alap ugyan évről évre emeli kölcsönalapját (a tavalyi 23 millárdról idén 30 milliárd dollárra), a felvétel feltételei viszont újabbban annyira szigorúak, hogy — érthető módon — a fejlődők többsége már nem tud újabb terheket vállalni.

A hatalmas adósságok több országot a csőd szélére juttattak, s ezek kénytelenek hitelezőiktől tartozásuk átütetését, illetve elengedését kérni. (A Közös Piac több tagországa) 1978-ban elengedte a legszegényebb fejlődők tartozásainak egy részét, ez az akció azonban csak pillanatnyi fellélegzést biztosított.) Tekintettel az OECD-országok összességében kedve-

zöten pénzügyi helyzetére, a fejlett tőkés államok vonakodnak a moratóriumtól, a visszafizetések lényegesebb átütetésétől. Súlyosbítja a fejlődők helyzetét, hogy egyre nő az adósságszolgálat aránya az exportjövetelemhez képest. Amennyiben sikerül kölcsönhöz jutniuk a nemzetközi pénzpiacra, a kapott összeg döntő többségét kénytelenek a korábban felvett hitelek kamatainak törlesztésére fordítani.

Már 1978-ban a 20 legnagyobb olajszegény fejlődő országnak az összesített külföldi tartozása elérte a 185 milliárd dollárt, ami egyenlő bruttó hazai termékük 25 százalékával! (Összehasonlításképpen: 1973-ban a tartozás 70 milliárd dollár volt, ez az akkori CDP 19 százalékával volt egyenlő.) Brazília tartozásainak összege tavaly már 54 milliárd dollár volt, Perue megközelítette a 10 milliárdot, Zaire pedig 4 milliárd dollárt nem tud kifizetni —, hogy csak néhány — nem is a legszükségesebb — példát említsünk. A némi olajjal rendelkező Brazília adósságszolgálatának aránya az exportjövetelemhez viszonyítva tavaly 36 százalék volt, Peru esetében 40, Zairében 32 százalék.

A fejlődő államok kénytelenek tudomásul venni, hogy a magán pénzügyi források beszükülnek. A magánbank rendszer ma már nem képes megbirkózni — vagyis visszaforgatni — az egyre növekvő OPEC-felesleggel, amelynek értéke csak az idén meghaladja majd a 120 milliárd dollárt. (Minden egyes olajáremelés természetesen csak tovább duzzasztja az OPEC „felesleges” pénzvagyont.) Ebben a helyzetben tehát a nemzetközi gazdasági szervezeteknek, elsősorban az IMF-nek kellene valamit tennie, ha mást nem, tüneti kezelést nyújtani a leginkább rászorulóknak. Csakhogy a fejlett tőkésországok, a nemzetközi gazdasági és pénzügyi szervezetek anyagi lehetőségei meglehetősen korlátozottak, s az is egyértelmű — bár erről hivatalosan nem ejtenek szót

—, hogy a fejlődők jelentős támogatása további kölcsönök formájában nem kifizetődő „üzlet”.

A Világbank újabbán igyekszik erejéhez mérten támogatást nyújtani, de a segítség nem az akut pénzügyi gondok enyhítését szolgálja, hanem a fejlődők energiahordozó-termelését igyekszik fejleszteni, finanszírozni. A Világbank programjában elsősorban az a 60 fejlődő ország vehet részt, amely erősen rá van utalva a kőolaj és a földgáz importjára. Tavaly 500 millió, idén és 1981-ben 1 milliárd dollár kölcsön áll az olajszegény fejlődők rendelkezésére a kutatások és próbafúrások finanszírozására. A tervek szerint a kutatásra kölcsönzött összeg 1983-ra eléri a Világbank által nyújtott hitelek 10 százalékát. A Világbank programja ugyan nyújt némi lendületet a fejlődők energiakutatásához, pénzügyi problémáikat — s ezzel párhuzamosan a gazdasági növekedés gondjait — azonban még középtávon sem tudja enyhíteni.

Az energiatakarékosság bár jelenthet némi enyhülést a fizetési mérlegek számára a fejlődő országokban, de jelentősebb megtakarításokra nem lehet számítani, hiszen a fejlődők ez idáig sem pazarolták az importált kőolajot. 1972-ben a fejlődő országok összesített energiafogyasztása kőolaj egyenértékre átszámítva napi 1,4 millió tonna volt, napjainkban már eléri a 2–2,1 millió tonnát. Úgy tűnik, hogy az olajszegény fejlődők számára a kör bezárul, belátható időn belül nem remélhetik, adósságuk összegének csökkenését, de még stagnálását sem. Már az is nagy eredménynek számítana, ha sikerülne csökkenteni az adósságállomány emelkedésének eddigi ütemét. Nemzetközi összefogással az utóbbi célkitűzés nem látszik megvalósíthatatlannak. A pénzügyi pánik, majd csőd elkerülésének azonban előfeltétele a nemzetközi pénzügyi helyzet mind kuszább sorainak rendezése.

G. Gy. — Sz. P.

PERISZKÓP

Érdekközösség — de meddig?

A vezető tőkés országok külkereskedelmi mérleghiánya az idei esztendő első negyedévében csaknem akkora volt, mint 1979-ben egy fél év alatt. A vásárlások 40,4 milliárd dollárral haladtak meg az eladásokat 1980 január—márciusa között. (Összehasonlításképpen: tavaly ugyanebben az időszakban még csak 14,4 milliárd dollárnyi deficitet jegyeztek fel.) A kedvezőtlen mérlegalakulás fő okaként a megnövekedett olajszámlát — jelölték meg.

A velencei csúcscserekezet előestéjén nyilvánosságra hozott dokumentum is megerősítette: az idei tervekkel — közöttük a tokiói csúcson elfogadott programmal — nem oldódott meg a tőkés országok energiagondja. Az energiatakarékosság bizonyos eredményei — például Franciaországban, az USA-ban — csak csillapítólag hatottak, de a gazdasági növekedés és az olajimport közötti változatlanul igen szoros összefüggésben nem lazítottak. A fejlett tőkés országok évek óta tartó lassú gazdasági növekedése csak úgy gyorsítható, ha megteremtődik az energia kereslet-kínálat egyensúlya, mégpedig „ésszerű szinten”, s az „elviselhető áron”. Ehhez pedig mindenképp a kőolajot kell más energiahordozókkal helyettesíteni.

Az alternatív energiaforrások között első helyen a szén áll. A tervek szerint a nyolcvanas évek végéig a széntermelést a jelenlegi szint kétszeresére bővítik. További programok készülnek az atomenergia hasznosítására — nagyobb teljesítményű és több atomerőművet építenek. A fejlett tőkés országok erőfeszítéseket tesznek a nyolcvanas évtizedben más energiaforrások feltárására és hasznosítására. Ezekkel azt kívánják elérni, hogy 1990-re a kőolaj részesedése az energiamérlegben a jelenlegi 53 százalékról 40 százalékra mérséklődjön.

„Hetven egy gondolában hajózunk” — állította a japán külügyminiszter Velencében, de az már most bizonyossá vehető, hogy nem mindenki tud és akar azonos irányba és sebességgel utazni. Kőolajból Anglia kivételével valamennyi ország jelentős importőr, s ez biztosította az érdekek egybeesését. Szénből azonban egyik-másik országban jelentős készletek vannak, amelyeknek kibányászása és hasznosítása mindenképp az áralakulás kérdése. (Az USA például jelezte, hogy akár 50 százalékkal is növelni tudja a széntermelését, s így elérheti az évi 1,2 milliárd tonnát. Az NSZK-ban is nagy tartalékok vannak.) A szén szerepének növekedésével, a kereslet változásával valószínűleg az árak is számottevően emelkednek. A meglévő készletek felértékelődése azonban nemcsak egyik-másik ország gazdasági helyzetét — és a világgazdaságban betöltött szerepét — javítja, hanem tovább növelheti a fejlett tőkés országok közötti nézetkülönbségeket.

Ugyancsak polarizáló lehet a velencei „offenzív” energiaterveknek az a része, amely más energiaforrások erőteljesebb bekapcsolását tűzi ki célul. Az újabb nagyteljesítményű atomerőművek építése, vagy a szén földalatti elgázosítására kidolgozott eljárások reális változatot jelentenek az energiaproblémák megoldásában; a programok megvalósítása azonban hatalmas beruházási összegeket igényel. A megfelelő pénzügyi eszközökkel rendelkező országok képesek lesznek arra, hogy előrehaladjanak ezeken a területeken is, gyorsítsák ily módon is gazdasági fejlődésüket, viszont a gazdasági különbség — és ezáltal az érdekek különbsége — tovább nő közöttük és a többi tőkés országok között.

Hosszú távra kell felkészülni tehát a mérsékelt gazdasági növekedési ütemre és az ebből származó gondokkal az egyes országok — lehetőségeik, feltételeik miatt — eltérő módon szállhatnak szembe. Így a nemzeti érdekek az eddigieknél is jobban eltérte kerülnék majd.

(faragó)

Térités ellenében átadjuk

Budapest VI. kerületének különböző pontjain levő

IKV-bérleményeinket

Az összesen mintegy 250 m² alapterületű pince-, illetve szuterénhelyiségek elsősorban raktárnak alkalmasak.

KSH
ALLAMIGAZGATÁSI SZÁMITÓGÉPES SZOLGÁLAT
Budapest VI., Csengery u. 72.
Telefon: 119-538.

A pomázi

Írószer Szövetkezet

(Békásmegyertől 20 perc)

azonnali belépéssel

felvesz

előkalkulátort és tervező-elemző közgazdászt.
Felsőfokú iskolai végzettség szükséges.

Jelentkezni lehet: a személyzeti vezetőnél személyesen vagy a 191-es telefonszámon.

Kártalanítás ellenében

átadó

a Budapest IX., Ullői út 119.
szám alatt levő,
143 m²-es, utcai

szuterénhelyiség

(1 méterrel az utcaszint alatt).

Telefon, szociális helyiség van.

Érdeklődni lehet:

**Budapesti
Bördíszmü
Szövetkezet**

Budapest XIII.,
Frangepán u. 15-19.

Telefon: 298-685 (gondnok),
209-441 (igazgatási
osztályvezető).

Zala, Somogy, Vas

és Veszprém megye területén,
18 tonna teherbírású

trélerünkkel

gépszállítást

vállalunk

**KIS-BALATONI
ÉS ZALA MENTI
VIZITÁRSULAT**

Keszthely,
Vörös Hadsereg útja.
Telefon: 11-460, 11-461.

Telex: 35-297.

Ugyintéző: Bisits László.

HIRDESSZEN A FIGYELŐBEN!

Országos jelentőségű,

szolgáltató vállalat a számviteli osztályvezetői munkakör betöltésére,

azonnali felvételre munkaelet keres.

Szakirányú egyetemi vagy főiskolai végzettség
és vezetői gyakorlat szükséges.

A számítástechnikai gyakorlat előnyt jelent.

A jelentkezést és az eddigi munkahelyek,
valamint munkakörök leírását is tartalmazó önéletrajzot

„Szakember-utánpótlás 3562” jeligére,

a Felszabadulás téri hirdetőbe kérjük.

Megvételre felajánlunk

egy önrakodós ZIL tehergépkocsit és
egy UAZ 452-es típusú tehergépkocsit.
Mindkettő 10 éves és műszaki vizsgálója érvényes.

Eladunk még
egy 600 kg-os, bolgár gyártmányú emelővillás targoncát
egy AD 60-as típusú ablakdarut.

Ár: megegyezés szerint.

Érdeklődni lehet:

Sárvári Építőipari Szövetkezet
Sárvár, Soproni u. 4.
Telefon: 114.

Ugyintéző: Németh Tibor műszaki vezető.

MONTEDISON

Olaszország legnagyobb vegyipari vállalata

Vegyipari nagyhatalom: a világon az első tíz között
127 ezer alkalmazott
6 ezer tudományos
és műszaki kutató
125 gyár
20 üzem Olaszországon kívül
10 milliárd dolláros
évi forgalom

A konszern forgalmának mintegy háromnegyede
kapcsolatos a vegyiparral

MONTEDISON S.p.A. — petrokémia
ipari vegyi anyagok
műanyagok
mezőgazdasági vegyszerek
festékek, színezékek

Tecnimont — vegyiüzemek tervezése
építése

Montefibre — műszálak
Farmitalia Carlo Erba — gyógyszerek

A konszern érdekkörébe más iparágakra
és tevékenységekre szakosodott vállalatok is tartoznak

Fidenza Vetraria — üvegyártás
Vetem — állategészségügyi cikkek

OLASZ KREATIVITÁS - MONTEDISON

Árcsökkenés a nyersanyagpiacon

Jelentősen mérséklődtek az év eleji szinthez képest a fontos nyersanyagok árai — ez állapítható meg a félelvi gyorsmérlegből. Az 1979-es évhez képest a mostani fordulat több tényező együttes hatásával magyarázható.

Az ipari nyersanyagok áralakulását mindenekelőtt az határozta meg, hogy az év elején bizonytalan volt mikor és milyen mértékben esik vissza az amerikai gazdaság. Tavaszra már eldőlt a kérdés: a recesszió — ha a prognózisokhoz képest megkésve is —, de „megérkezett”. Az USA termelési és értékesítési statisztikái pedig arról tanúskodnak, hogy egyes jelentős nyersanyag-felhasználó iparágak különösen súlyos helyzetbe kerültek.

A termelési tevékenység mérséklődése pedig — például az autópárhán — törvényszerűen egyes felhasznált ipari nyersanyagok — így a szinesfémek, kausuk, hengerelt áruk, alumínium — iránti kereslet csökkenéséhez vezettek. Nagyjából az előzetes számítások szerint csökkent a gazdasági növekedés a többi ipari tőkésországban. Végeredményben 1980. január végéhez képest a Reuter-index március végére 6 százalékkal mérséklődött, és azóta gyakorlatilag azon a szinten maradt. Néhány jelentős nyersanyag világgiacon áralakulását a következő táblázat szemlélteti:

Termék	1979. május = 100		
	1980 február	1980 április	1980 május
Búza	120	105	110
Szójabab	86	80	84
Cukor	294	307	440
Kávé	112	113	125
Kakaó	83	75	64
Pamut	131	120	117
Kausuk	114	103	89
Réz	142	105	104
Alumínium	143	122	110

A táblázat is jól mutatja: a fontos ipari nyersanyagok többségénél a mostani árak magasabbak az egy évvel ezelőtti szinteknél, és csak az iráni tiszválság kirobbanása által kiváltott december—januári csúcsokhoz képest van csökkenés.

Az elmúlt havi fejlemények azonban nem jelentik feltétlenül azt, hogy a világgiacon árak tartósan megnyugodtak. Az aggodalom jeleként értékelhető, hogy egyes fejlett tőkésországokban fontos nyersanyagok állami tartalékszerződésen dolgoznak. Az Egyesült Államokban így 50 stratégiai termék szövetségi készletelésére született javaslat és az NSZK-ban, valamint Nagy-Britanniában is felmerült hasonló terv. Az állami készletelés mozgatórugója nemcsak a jövőbeni áráktól való félelem, hanem az ellátás biztonsága feletti aggodalom is. Ha ezek a tartalékszerződések működésbe lépnek és feltöltésük megkezdődne, úgy nyilvánvalóan az érintett nyersanyagok iránt jelentősen megnövekedne a kereslet és ez megmutatkozna az árakban is.

Néhány fejlett tőkésországban — elsősorban az Egyesült Államokban — vita van arról, hogy vonják a tőzsdéket (elsősorban a határidős ügyletek piacát) szorosabb állami ellenőrzés alá. A hatékonyabb kontroll hívei érvelnek a jegyterületi események, a Hunt testvérek spekulációs tevékenységét. Megfigyelők szerint elvi jelentősége lehet annak a jogi útra terelődött vitának, mely a Schweizerische Volksbank és az USA határidős piaca felügyelő állami szerve között kibontakozott. Az amerikai intézmény, a CFTC a svájci banktól ügyfelei névsorát kérte, majd miután ezt a pénzügyminiszter megtagadta, a hatóság a svájci fél tevékenységét az amerikai határidős piacon átmenetileg felfüggesztette.

Különösen szembetűnő az árcsökkenés a szinesfémek árucsoportjában. Míg néhány hónappal ezelőtt a réz árára teljesen eltérő irányzatú prognózisok hangzottak el, ma már a szakajtó lényegében a jelenlegi szint stabilizálódását, illetve mérsékelt áreszt vár. A londoni Metals Analysis and Outlook véleménye szerint rézpiacra 1980-ra mintegy 200 ezer tonnás

kinálattal többet alakul ki és ha nem túlságosan húzódik el a kollektív szerződés megkötése az amerikai réziparban, az év második felére tonnánként 800—900 font közötti árak lehetnek. (1980 elején a réz tőzsdéi ára elérte a tonnánkénti 1300 fontot.) Az ólom és cink esetében a nyugatnémet Preussag cég ugyancsak ármérséklődést vár és véleményét az USA autógyártásának és építőiparának lanya konjunktúrális kilátásaira építi.

A mezőgazdasági termékek közül: a kávépiacon emelkedtek az árak, ami a kávéexportőrök felvásárlásának és nem a felhasználás növekedésének a következménye. A kakaóárak a mérséklődő kereslet és a magas nyugat-afrikai készletek következtében már áprilisban az előző hónapoz képest 12 százalékkal csökkentek. Májusban nem volt változás és így a kakaóárak az utóbbi négy évben a legalacsonyabb szintre estek. Tovább tartott viszont a cukor karrierje. A Czarnikow londoni kereskedőház számításai szerint az 1979/80-as mezőgazdasági évben a világtermelés a megelőző év 90,9 millió tonnájáról 84,7 millió tonnára esik vissza, miközben a fogyasztás várhatóan 92 millió tonnát ér majd el. A 7,3 millió tonnás hiányt nyilvánvalóan csak a készletek csökkentésével lehet majd fedezni. A prognózist más termelők és kereskedők előrejelzései is megerősítették, a piac pedig január óta 58 százalékos áremelkedéssel reagált. A kialakult helyzetre jellemző, hogy a Közös Piac cukorexportjában a korábbi támogatás helyett ma leföldözés van érvényben.

Ugyancsak a terméskilátások befolyásolták néhány egyéb mezőgazdasági termék áralakulását is. Az USA Mezőgazdasági Minisztériumának becslései szerint a búza vetésterülete 11 százalékkal nő, míg a szójabab-ültetvények mindössze egy százalékkal maradnak el a megelőző évi rekordszinttől. Braziliában pedig egyes jelentések szerint rekordtermés várható. Mindezek a tényezők végeredményben bővülő kínálatot jeleznek, így az év elejéhez képest a szójaárak csaknem 8 százalékkal mérséklődtek.

Végezetül a világgiacon áralakulást vizsgálva nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy 1980 eddig eltelt hónapjaiban az olajárak nem stagnáltak, hanem az egyes termelők különböző mértékben tovább emelték azokat a tavaly decemberi szinthez képest. Mindazonáltal — eddig úgy tűnik — az olajár-emelkedések közvetett és közvetlen hatása az egyéb árucsoportokra most kevésbé érződött, mint 1979-ben. Napjainkban az ipari nyersanyagok árait döntően ismét a gazdasági tényezők határozzák meg. Ez pedig gyakorlatilag azt jelenti, hogy a fejlett tőkésországok reálnövekedésének alacsony szintje aligha indokolja az elkövetkezendő hónapokban jelentősebb áremelkedést.

G. Gy. — Sz. P.

SZOVJETUNIO

KÖLAJFELTÁRÁS A TENGEREKEN

A Szovjetunióban, ahol már az 1920-as években a Kaszpi-tengeren megkezdődött a tengeri kőolajbányászat, jelentős tervek dolgoztak ki az olajkitermelés e módjának számottevő bővítésére. A lehetőségeket jól tükrözi, hogy ma már a világ kőolajtermelésének 20 százaléka származik a kontinentális talapatokból.

Mint a közelmúltban T. Vekilov szovjet gázipari miniszterhelyettes bejelentette: a Szovjetunió, Lengyelország és az NDK részvételével megalakult a Petrobaltik közös vállalat, s júliusban már sor kerül az első olajkút fúrására, amellyel a Balti-tenger kontinentális talapatából hozzák fel az olajat. Egyidejűleg tervek dolgoznak ki a többi között a Fekete-, az Azovi- és a Balti-tengeren, valamint Szahalin környékén meginduló hasonló olajbányászatra.

EGYESÜLT ÁLLAMOK

AUTÓELADÁSOK A MÉLYPONTON

A Massachusetts állambeli Cambridgeben működő Országos Gazdaságtudományi Iroda (National Bureau of Economic Research) legújabb megállapítása „hivatalosan” is megerősítette: az amerikai gazdaságban január vége óta általános recesszió áll fenn, mint ezt az év első öt hónapjára vonatkozó valamennyi lényeges mutató bizonyítja. A visszaesés számos jele közül különösen figyelemre méltó, hogy májusban az autóeladások 1962 óta a legalacsonyabb szintre süllyedtek. Az országban összesen 694 ezer autót vásároltak, egyharmadával kevesebbet, mint 1979 májusában, s ezen belül a csökkenés a belföldi kocsiknál 37, a külföldiekénél pedig 22 százalékos volt. Most májusban egyébként először fordult elő, hogy csökkent a kereslet a Volkswagen Golf-típusú autói iránt is: ezekből 11 százalékkal kevesebbet adtak el, mint az előző hónapban.

ANGLIA

KÉTMILLIÓ MUNKANÉLKÜLI 1981-RE?

A korábbiakban feltételezetténél nagyobb munkanélküliségre lehet számítani Angliában az elkövetkező években — ez tűnik ki abból az éves jelentésből, amelyet a közelmúltban tett közzé a kormány támogatásával működő Munkaügyi Bizottság (Manpower Services Commission). E szerint 1981 végére a munkanélküliek száma eléri a 2 milliót, szemben az 1980—81-re korábban előrejelzett átlagosan 1,6, illetve az 1981—82-re prognosztizált 1,8 millióval. (A számok nem foglalják magukban a közvetlenül iskolát végzett álláskeresőket).

A bizottság több évre is vonatkozó bo-rulató előrejelzése szerint a növekvő munkanélküliség egyik fő oka a nemzetközi kereskedelem várható visszaesése a növekvő olajárak miatt, továbbá az infláció-megfékezésére irányuló kormányintézkedések. Ez utóbbiakat illetően a jelentés megállapítja: a munkanélküliség növekedése szorosan összefügg a megszigorított pénzügyi politikával, Ennek következtében csökken a termelés — a többi között a közületi kiadások korlátozása folytán a beruházási javak előállításában és az építőiparban —, emelkednek a kamatlábak és visszaesik a kereskedelmi forgalom.

A hosszabb távra is kiható munkanélküliségi problémák egyik legfőbb okát ugyancsak a jelentés abban látja, hogy az új technológiák bevezetésére irányuló beruházások a nem érik el a kívánatos szintet. Ennek következtében nem lesz kielégítő a termelésnövekedése, ami viszont csökkenti a brit termékek nemzetközi versenyképességét.

NSZK

NÖVEKVŐ BERUHÁZÁSOK KÜLFÖLDÖN

A nyugatnémet vállalatok külföldi beruházásai 1979-ben 7,8 milliárd DM-t tettek ki, s ezzel az 1952 óta végrehajtott tőkebefektetések 66 milliárd márkára emelkedtek. Ezzel szemben tavaly az NSZK-ban eszközölt külföldi beruházások csak 1,9 milliárd DM-t értek el.

Területileg az Egyesült Államokra jut a nyugatnémet vállalatok külföldi beruházásainak legnagyobb hányada, több mint egyötöd: 12,3 milliárd DM, s ebből is 3,7 milliárdot az elmúlt évben fektettek be amerikai vállalkozásokba. Sorrendben következnek — 6,4 milliárddal — Franciaország, majd Belgium és Luxemburg (5,8), Svájc (5,3), Brazília (5,0), Kanada (4,4), Hollandia (4,1), Spanyolország (3,4), Anglia (2,4) és Ausztria (2,0).

Az egyes ágazatokkal illetően a vegyipar áll az első helyen 10,5 milliárd DM-mel ezt követi a villamosági ipar (6,8), a vas-és acélipar (5,6), a bankok (5,6), valamint a gépgyártás 5 milliárddal. Figyelemre méltó, hogy 1968 óta az NSZK külföldi tőkeberuházásainak növekedési üteme minden évben meghaladta a 10 százalékot, így például 1979-ben volumenük 13,4 százalékkal volt magasabb, mint 1978-ban.

A bérrendszer reformja Kubában*

Kubában az év második felében új bérrendszer lép életbe, amely mindenkire kiterjed, emeli az alsó és felső kategóriahatárokat — a kettő közötti különbség az ötszörösére nő —, és jobban érvényre juttatja a munka mennyisége és minősége szerinti elosztás elvét. A munka bonyolultságának, az ország jelenlegi fejlettségének és várható fejlődésének megfelelően az eddigi 14-ről 22-re bővítik a bérkategóriákat.

Kubában öt állománycsoport van: munkások, irodai dolgozók, kisegítők, műszakiak és diplomások, vezetők. Ezeket a reform különböző mértékben érinti. A cél: elsősorban a nagy számú, kis jövedelműek részesedjenek az előnyökből. De tekintettel van a műszaki és vezető dolgozók érdekeire is, elismerve ezzel a nagyobb felelősséget és szakértelmet.

A bérreform a munka, illetve a betöltött állás szerinti fizetés elvét állítja a végzettség szerinti fizetés helyére. Az új bérrendszer emeli és differenciálja a vezető bérét beosztásuk és felelőségük foka szerint. Így egyes esetekben csökkentik, másokban kiküszöbölik az aránytalanságokat. Ily módon elkerülhető, hogy a vezetők és a művezetők esetleg kisebb fizetést kapjanak, mint beosztottaik. (A vezetők bérét egy 1977. decemberi törvény ugyanis befagyasztotta.) Ugyanakkor továbbképzésre és az állások betöltéséhez szükséges végzettség megszerzésére ösztönöz.

A vezetők bére a többi között a vállalat nyereségétől, a munkafegyelmegszilárdításában, a termelés-szervezésben elért eredményektől az eddigiek-nél jobban függ. A vállalatokat nyolc

kategóriába sorolták termelési értékük, társadalmi-gazdasági fontosságuk és létszámuk szerint. Nagyvállalatok igazgatói havi 400, középvállalatoké 320, kisvállalatoké 211 peso fizetést kaphatnak.

A művezetők bére nagyobb lesz, mint a legmagasabb képesítést megszerzett beosztottuké. Műszakvezetők két kategóriával, műhelyvezetők hárommal magasabb, mint a legmagasabb kategóriába tartozó beosztottuké, ha ugyanolyan szintű képzettségük van. Az osztályvezetők bére a műszakiakét meghaladja, a főosztályvezetők két kategóriával az osztályvezetők fölött van. E rendszer célja, hogy a legjobb műszakiak vállaljanak irányítói beosztást.

Az új bérrendszertől várják a munkaadó jobb elosztását olyan területek javára, amelyek a gazdasági fejlődés szempontjából kiemelt fontosságúak. Nagyobb súlyt kap a mozgóbér, amit a termelés bővítéséért vagy a termelésnövekedéséért prémiumok formájában fizetnek. Így biztosítható, hogy a termelésnövekedés jobban nő, mint az átlagbér.

A mezőgazdasági és ipari munkások havi 10—13 peso béremelést kapnak, és maximális bérük elérheti a 250 pesőt. Ebben nincsenek benne a veszélyes, ártalmas vagy különösen nehéz munkakörülmények, sem a normák teljesítéséért fizetett prémiumok. A reform egy szintre emeli a mezőgazdasági munkások minimális bérét az ipari munkások jelenlegi minimumával. Az irodai és kisegítő dolgozók bére a kisjövedelműek esetében havi 10—11 pesóval, a nagyobb jövedelmekategóriákban 6—8 pesóval emelkedhet.

A műszakiak minimálisan havi 128, maximálisan 450 peso fizetést kapnak. Bérük szigorú, időszakos értékelés alapján eredményeiktől függően emelhető és csökkenthető. A vállalatvezetők jogosul-

tak kinevezni az oklevél nélküli, de önképzéssel és gyakorlattal a szükséges ismeretek birtokába jutott dolgozókat műszaki állásokba, de ezeknek csak a minimumot lehet fizetni.

Több kategóriában különleges bérkategóriákat vezetnek be. Az orvosokat például három fokozatba sorolták: általános, első specialista és második specialista szint. Egy főiskolát végzett ápolónő havonta 198 és 280 peso közötti fizetést kaphat. Különbség van a kórházi és járóbeteg-osztályokon vagy rendelőkben dolgozó ápolónők között, akik nincsenek váltott műszakban.

Az oktató személyzet bérszintjét a havi 400 pesős maximumhoz igazítják (a professzoroké eddig 450 peso volt), figyelembe véve az oktatók tudományos fokozatát is. A döntés célja, hogy csökkentse a bérkülönbségeket köztük és más diplomások között. Az oktatókban dolgozó műszakiaknál a reform 10—15 százalékos béremelést irányoz elő vidéken, ahol egyszer egy héten, vagy 12 naponként kapnak szabad napot.

A jogászok fizetését a bérskálában előírt havi 450 pesős maximumhoz igazítják (az eddigi 525 peso helyett). Művészeknél a művészi minőséget, fellépéssel járó művészetek esetében a fellépések számát is figyelembe veszik. Bevezetik a garantált minimumbért.

A vezető testületekben, helyi szervek és a központi államigazgatásban dolgozók fizetésemelésé attól függ, hogyan javul a üzemegységekben a termelésnövekedés és a munka szervezethez.

A bérrendszer életbelépeése után foglalkozni lehet a fogyasztói árak bizonyos emelésével, de ennek kisebbnek kell lennie, mint a béremelésnek. A legfontosabb cikkek ára az utóbbi 20 évben gyakorlatilag nem változott.

—mj—

Az exportbővítő hitelezés

Az exportfejlesztő beruházások megvalósításának eddigi tapasztalatai, valamint a VI. ötéves terv külgazdasági célkitűzései az elkövetkezendő időszakban is indokolják a címben említett hitelkonstrukció további alkalmazását. Az ilyen célra elkülönített hitelkeret várhatóan meghaladja az V. ötéves tervidőszak 54—55 milliárd forintot várható hitelfolyósítását. A hitelkonstrukció folyamatos működtetése érdekében szükség van arra, hogy még 1980-ban megfelelő számú és nagyságú beruházás induljon, ugyanis az V. ötéves terv első éveiben indított beruházások többsége a tervidőszak végén, illetve a VI. ötéves terv első éveiben befejeződik.

Az V ötéves terv exportfejlesztő hitelnyújtásához 86 milliárd forint összértékű beruházás kapcsolódik. A hitelkonstrukcióban a vállalatok és szövetkezetek széles köre vesz részt, a fejlesztési akciók száma meghaladja az 1700-at; amiből a tervidőszak első négy évében már több mint 1400 beruházás befejeződött. A beruházások elsősorban a mezőgazdaságban fejeződtek be; ugyanis a felvett hitelt többnyire gyorsan megvalósuló gépbeszerzésekre fordították. Az ipari beruházások, melyek egyedileg lényegesen nagyobb objektumok — köztük több, milliárdos nagyságrendű beruházás is szerepel — hosszabb kivitelezési időt igényelnek és nagy részük még a kivitelezés stádiumában van. 1980. elején 49 milliárd forint értékű beruházás üzembehelyezésével számolnak.

Az exportfejlesztő hitelek iránti kereslet 1979-ben mérséklődött. Az exportfejlesztő beruházási hitelek iránti keresletviszásság az alábbi okokra vezethető vissza:

— Jelenleg nagyszámú exportfejlesztő beruházás van folyamatban. A hitelkonstrukcióban már részt vesz azoknak a vállalatoknak nagy része, melyek az eredményes tőkésexport-tevékenység szempontjából számításba jöhetnek. Ezek a vállalatok általában új fejlesztés indítására csak a már elkezdett beruházások üzembe helyezése után gondolnak. Természetesen, a vállalatokat óvatosságra készíteti a tőkés piacokon jelentkező dekonjunktúra.

— A vállalatok még nem mérték fel az új szabályozás szerinti helyzetük várható alakulását.

A bank az év második felétől a vállalatok fejlesztési javaslatainak növekedé-

sére számít. 1980-ra exportfejlesztési célra elkülönített 9,5 milliárd forintot hitelkeret eddig csak 72 százalékban determinált. Így lehetőség van arra, hogy a követelményeknek megfelelő exportbővítési, vagy a gazdaságos és tartós importpótlási fejlesztéseket a vállalatok és szövetkezetek még az idén megkezdhesék. A VI. ötéves tervidőszakban a bank elsősorban e hitelkonstrukció keretében segíti a vállalatok fejlesztési törekvéseit.

A kétlépcsős hitelengedélyezéssel kapcsolatban mindenképp le kell szögezni, hogy a vállalatoknak és szövetkezeteknek jelenleg is lehetőségük van arra, hogy a Nemzeti Bankhoz a hitelkérelmet megelőzően konzultációs javaslattal forduljanak. Ezt bizonyítja, hogy a bank a közelmúltban két nagy jelentőségű fejlesztéssel kapcsolatban benyújtott konzultációs javaslatra — a Taurusnak és a Kőbányai Gyógyszerárugyárnak — adott ki hitelígérvényt.

Az előzetes konzultációs javaslat benyújtási lehetőséggel az utóbbi 2—3 évben a vállalatok csak ritkán éltek, szívesebben dolgoztak ki egyből hitelkérelmet, vállalva a nagyobb munkával és költséggel járó hitelkérelem elutasításának, át-dolgozásának kockázatát.

A gazdálkodó szervezetnek a konzultációs javaslat benyújtása mellett lehetőségük van arra is, hogy a bankkal fejlesztési elképzelésükről, illetve az azzal kapcsolatos hitelkérelem összeállításáról szóbeli konzultációt folytassanak. A hitelező bankszervek az ilyen tárgyalások során megfelelő tanácsokkal segítik a vállalatokat a hitelkérelem kidolgozásában. A tapasztalat az, hogy a beruházni szándékozó vállalatok, szövetkezetek hitelkérelmük kidolgozása előtt már felveszik a kapcsolatot a Magyar Nemzeti Bankkal és szóbeli konzultációt folytatnak arról, hogy hitelajánlatuknak előreláthatóan milyenek az esélyei.

A bank tapasztalatai szerint az előzetes szóbeli konzultáció nem helyettesíti a kétlépcsős hiteldöntést. Ezért a bank a hiteldöntési mechanizmust olyan irányban tervezi fejleszteni, hogy a nagyobb fejlesztéseknél szélesebb körben alkalmazza a kétlépcsős módszert. Erre a beruházások jobb előkészítése miatt van szükség. Nem lenne célszerű azonban a kétlépcsős hiteldöntést általánossá tenni, miután a kisebb, gyorsan megvalósítható fejlesztéseknek jobban megfelel az egyszerűsített és gyors hiteldöntési eljárás.

Négyvel csökken

a közeljövőben a trösztök és országos nagyvállalatok száma, s ezzel a Minisztertanács által jóváhagyott változtatással a régóta folyó viták után kezdetét veszi a vállalati szervezeti rendszer korszerűsítése. Június 30-ával megszűnik három, az élelmiszeripar egy-egy szakágazatát, a boripart, a dohányipart és a cukoripart összefoglaló tröszt, s fél év múlva több önálló vállalatra bomlik a Magyar Édesipari Vállalat is. Ezzel párhuzamosan az eddigi tröszt vállalatok felügyelete és tevékenységük összehangolása céljából, július 1-én megalakul három — a boripari, a dohányipari és a cukoripari — iroda, melyek közül az utóbbi tevékenysége az édesipari vállalatok felügyeletére is ki fog terjedni.

A változtatások összhangban vannak az idén január 1-én bevezetett ár- és szabályozórendszerrel, mely a vállalati önállóság növelésén keresztül a piaci követelményekhez való felzárkózást tűzte ki célul. A tröszt szervezete, amely a közgazdasági szabályozás — például árképzés, nyereségadózás, alapok képzése és felhasználása — szempontjából egy-egy szakágazat összes vállalatát egyetlen egységnek tekintette, nem tudta a hatékonyság növelésére készíteni az egyes vállalatokat, hiszen azok pozíciója nem volt közvetlen kapcsolatban munkájuk gazdaságosságával.

A trösztök, vagyis a horizontális összevonások megszüntetésével verseny alakulhat ki a vállalatok között, mely a költségek csökkentéséhez, a kínálat javulásához vezethet. Változás várható a fejlesztési eszközök allokációjában is, a jövőben azok a vállalatok dönthetnek majd a beruházásokról, melyek kitermelik az ezt lehetővé

tező nyereséget. Ugyanakkor átmeneti feszültségekre kell számítani azoknál a fejlesztéseknél, melyek a tröszt források centralizálásával már folyamatban vannak, de amelyek befejezésére az önállósult vállalatok saját forrásai külön-külön nem elegendők.

A trösztök megszüntetése tehát számos előnyt ígér, ugyanakkor óhatatlanul felvetődik a kérdés, hogy a július 1-én megalakuló irodák vajon nem lépnek-e a tröszt központok nyomdokaiiba. Eppen ezért a Minisztertanács határozata nemcsak az irodák feladatait részletezi — a vállalatok tevékenységének ellenőrzése és értékelése, társulások elősegítése, kutató és szervező munka koordinálása stb. —, de rögzíti azokat a funkciókat is, amelyekre nem jogosultak az irodák. Ilyen a vállalatok alapítása és megszüntetése, a vállalatok tevékenységi körének megállapítása, a vállalatok eszközeinek átcsoportosítása vagy elvonása, a vállalatok valamilyen tevékenységre való utasítása, kötelező irányelvek kiadása. Az irodák semmiféle gazdálkodó tevékenységet sem láthatnak el, s dolgozóik létszámának is jóval alatta kell maradnia a tröszt központok eddigi létszámának, ami egyben a jogi biztosítékokon túlmenően is akadály lehet a vállalatok életébe történő indokolatlan beavatkozásoknak.

Gazdaságunk sikereit befolyásolja a kialakult és kialakítandó szervezeti rendszer, s ezért jól oda kell figyelni a már elhatározott változtatások következetes érvényesítésére, és az átszervezés tapasztalatainak további hasznosítására.

—al

Világpiaci árak, ártendenciák

A NYERS- ÉS ALAPANYAGOK VILÁGPIACI ÁRÁNAK ALAKULÁSA (dollár/tonna)

	1979. évi átlagár	1980. május	1980. jan.—május átlaga	1980. május 1980. január	Várható áralakulás
ENERGIAHORDOZÓK					
Kőolaj, 34°, FOB Perzsa-öböl	125	206	197	107	emelkedő
Benzin, 91,92 oktán, FOB Rotterdam	299	375	378	94	alig változó
Gázolaj, FOB Rotterdam	271	330	319	94	alig változó
Fűtőolaj, max. 1% kéntartalom, FOB Rotterdam	173	187	186	96	alig változó
KOHÁSZATI ALAPANYAGOK ÉS FÉLKÉSZTERMÉKEK					
Tömbalumínium, fémtözsde, London ab tőzsderaktár szabadpiaci, vámoatlan, leszállítva	1 605	1 777	1 975	86	csökkenő
kanadai exportár, CIF fő kikötők	1 520	1 775	1 875	92	csökkenő
Réz, katód, fémtözsde, London, ab tőzsderaktár	1 398	1 750	1 664	109	változatlan
Ón, fémtözsde, London, ab tőzsderaktár	1 949	2 003	2 308	80	csökkenő
Horgany, fémtözsde, London, ab tőzsderaktár	15 504	17 190	17 162	101	csökkenő
termelői ár, leszállítva	744	690	756	89	csökkenő
Olom, fémtözsde, London, ab tőzsderaktár	793	780	802	100	változatlan
Nikkel, fémtözsde, London, ab tőzsderaktár	1 208	783	1 031	70	csökkenő
szabadpiaci, beraktározva Európában	5 751a)	6 004	6 507	91	emelkedő
leszállítva	6 165	6 345	6 699	95	alig változó
6 061b)	7 728	7 554	107	csökkenő	
Kobalt, szabadpiaci, beraktározva Európában	73 545	49 603	51 804	93	alig változó
termelői, CIF	54 190	55 115	55 115	100	változatlan
Rúdaceél, közös piaci exportár, FOB, 2,5% kereskedői jutalékkal	320	335	337	100	kissé csökkenő
Idomaceél, közös piaci exportár, FOB, 2,5% kereskedői jutalékkal	317	334	332	102	alig változó
Hidgen hengerelt finomlemez, FOB, közös piaci exportár, 2,5% kereskedői jutalékkal	372	400	398	102	alig változó
Durvalemez, közös piaci exportár, FOB 2,4% kereskedői jutalékkal	313	332	330	101	alig változó
MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ IPARI NYERSANYAGOK					
Nyergumi, London, RSS I	1 306	1 376	1 579	80	alig változó
Gyapot közepzálú, Liverpool, A-index	1 700	1 948	2 013	100	csökkenő
hosszszálú, egyiptomi, GIZA 70, F. G.	3 427	3 409	3 408	100	változatlan
szudáni, Barakat, Grade 5	2 387c)	—	—	—	—
Zsíros gyapjú, mosott alapon, CIF Anglia	5 427	5 989	5 836	105	alig változó
ausztrál, finom, 64's	4 420	4 583	4 743	98	alig változó
ausztrál, közepfinom, 58's	4 153	4 146	4 230	95	alig változó
új-zélandi, durva, 46's	429	438	428	97	kissé csökkenő
Juta, bangladesi, white D, CIF észak-európai kikötő	2 444	1 143	1 541	56	kissé emelkedő
Nyersbőr, Liverpool	2 809	1 343	1 921	52	—
ausztrál ökörbőr, 16—21 kg	2 110d)	1 394	1 565	76	csökkenő
USA ökörbőr, 19—20 kg	—	—	—	—	—
argentina, frigorífico ökörbőr, 19—23 kg	—	—	—	—	—
Fenyőfűrészárú, FOB svéd kikötő	180	218	214	104	változatlan
luc (\$ m ³)	225	260	258	102	változatlan
borovi, us (\$ m ³)	421	536	509	109	változatlan
Cellulóz, fehérített szulfít CIF lengyel kikötő	—	—	—	—	—
VEGYIPARI ALAPANYAGOK					
Etilén, szerződéses ár, FOB Nyugat-Európa	542	—	—	—	—
Propilén, 100%-os, szerződéses ár, FOB Nyugat-Európa	401	—	—	—	—
Fenol, szerződéses ár, FOB Nyugat-Európa	821	—	—	—	—
Benzol, FOB Nyugat-Európa	490	514	547	92	kissé csökkenő
Toluol, FOB Nyugat-Európa	414	414	448	83	kissé csökkenő
Xilol-elegy, FOB Nyugat-Európa	431	420	469	81	kissé csökkenő
Nyersfoszfát, 68% BPL, listaár, FOB USA	33	38	38	100	változatlan
Kálsó, standard KCl, FOB E.-Amerika	83	124	122	103	alig változó
Hármas szuperfoszfát, azonnali, FOB USA	134	170	190	85	kissé csökkenő
MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEK					
Szójadara, USA eredetű, 44%-os CIF Rotterdam	244	224	230	92	alig változó
Hallszt, 64 65%-os, C and F Hamburg	395	500	491	92	kissé emelkedő
Napraforgóolaj, ex-tank Rotterdam	761	568	604	88	alig változó
Lenolaj, ex-tank Rotterdam	642	655	678	100	kissé csökkenő
Repceolaj, holland, FOB ex-mill	636	628	564	89	emelkedő
Szójajolaj, holland, FOB ex-mill	664	560	582	92	kissé csökkenő
Rizs, olasz, No. 1., London	615	638	627	100	kissé csökkenő
Búza, USA eredetű, No. 1., 14%-os Dark Northern Spring, CIF Rotterdam	186	200	199	96	kissé csökkenő
Kukorica, USA eredetű, No. 3., sárga, CIF Rotterdam	136	138	134	106	alig változó
Árpa, kanadai takarmány, No. 2., CIF London	194	210	210	99	alig változó
Fehércukor, London	321e)	743	564	168	kissé emelkedő
Kávé, Robusta, London	3 605	3 849	3 583	112	kissé csökkenő
Vágómarha, extra üsző, élőszűly, Kopenhága	1 612	1 694	1 630	106	emelkedő
Élősertés, 145—180 kg-os, élőszűly, Miláno	1 470	1 510	1 668	76	kissé emelkedő
Csirke sütni való, 1 kg alatt, NSZK Átlagár	1 790	1 950	1 918	101	alig változó

a) Jegyzés 1979. április 23-tól.
b) 11 havi átlag
c) 8 hónap átlaga.
d) 4 hónap átlaga
e) augusztus—december átlaga.

A FELZÁRKÓZÁS NEHÉZSÉGEI ARGENTÍNÁBAN

Kevés fejlődő ország, különösen nem OPEC-tag ország van a világon, amely *aktív külkereskedelmi mérleggel* zárta a tavalyi évet. Argentína e kevesek közé tartozik, hiszen mérlegaktívuma 1979-ben 1 milliárd dollár volt, s az előrejelzések szerint az idei év is mintegy félmilliárd dollár felesleggel zárul majd. Ugyanakkor már több éve nem sikerül megfékezni a vágató inflációt, amely ez év első hónapjaiban elérte a 170 százalékot. Tulajdonképpen ez a kétarcúság jellemzi a világ hetedik legnagyobb országának gazdaságát és gazdaságpolitikáját.

A hetvenes évek közepén hatalomra jutott Videla-kormány legfontosabb gazdasági intézkedése a protekcionizmus felszámolása volt. Az elképzelések szerint az importnak ösztönöznie kellett volna a hazai ipar fejlődését, korszerűsödését. De nem ez történt, mert a gyenge ipar nem tudott megbirkózni az importáradat támasztotta konkurrenciával. Az elmúlt három év során százával jutottak csődbe a kis- és középvállalatok. Különösen veszélyes helyzetbe került a textil-, a vegyipar, valamint a papírgyártás.

Az importvámok erőteljes leszállításától a kormány azt remélte, hogy sikerül megfékeznie az inflációt, a várt hatás azonban elmaradt. A behozatal dinamikus növekedése ellenére nem csökkent a várt mértékben a külkereskedelmi többlet, a mezőgazdasági export ugyanis évről évre új rekordot állít fel. Tavaly az ország teljes kivitelének az értéke 7,4 milliárd dollár volt (a behozatalé 6,4 milliárd), s az exportbevételek mintegy háromnegyedét a mezőgazdaság szolgáltatta. Az előrejelzések szerint idén a mezőgazdasági export értéke tovább növekedik, annak ellenére, hogy 1980-ban a tavalyi 6,1 milliós tonnás búzatermés helyett 7,9 milliós tonna várható.

Az új gazdaságpolitika arra számított, hogy jelentősen fellendül majd a hazai *beruházási kedv*. Tekintettel az igen magas inflációra, a kamatok is meghaladják a 100 százalékot, ezért a pénztulajdonosok — a potenciális beruházók — inkább a bankban tartják anyagi eszközeiket, illetve a beruházni szándékozók inkább olcsóbb külföldi tőkeforrás után néznek. A hazai beruházók viszonylagos passzivitásával szemben a külföldi tőke nagy érdeklődést tanúsít az argentin piac iránt. Gyakorlatilag szakadatlanul áramlik a külföldi tőke az argentin gazdaságba, a működő tőke elsősorban a *gépkocsiparban* lát fantáziát. 1977. óta mintegy 1,5 milliárd dollár működő tőke áramlott be az országba. A statisztikák szerint a legnagyobb külföldi beruházók az egyesült

államokbeli, a holland és a nyugatnémet cégek voltak 1977—79 között, 412, 216, illetve 134 millió dolláros összeruházással. Az autópálya mellett a külföldi tőke kedvelt célpontja a gépgyártás, a gyógyszeripar és a bankszektor. A kormányzat különböző kedvezményekkel ösztönzi a külföldi beruházókat a nagy lehetőségeket ígérő argentin piacra, s mind újabb kedvezmények nyújtásával igyekszik ellensúlyozni az infláció kedvezőtlen hatását a termelésre.

Az állam maga is számottevő beruházásokat hajtott végre, illetve finanszíroz, mindenek előtt az *energiaszektorban* és az *infrastruktúra* kiépítésében. (Az állami beruházások értéke napjainkban már megközelíti a bruttó hazai termék 15 százalékát.) Hatalmas összegeket fordítanak *erőművek* építésére, s kiemelten kezelik az út- és vízhálózat, valamint a távközlés fejlesztését is.

A mezőgazdaság mellett az energetika Argentína „siker-ágazata”. A fészített olajkutatások és kitermelés eredményeként az már ez év végén *önellátó* lesz *kőolajból*. A termelés eléri majd a napi 190 ezer barrelt, s ez a mennyiség azonos Argentína kőolajigényével. A hazai földgázmezők jelenleg Argentína szükségletének negyötödét elégítik ki. Az intenzív feltárások eredményeként a tervek szerint Argentína belép majd a földgázexportőrök sorába. A széntartalmúkat 550 millió tonnára becsülik, de a következő évek során ez a mennyiség minden bizonnyal nő, ugyanis a geológiai vizsgálatok ezidáig csak kis területen folytak. Jelenleg mintegy 700 ezer tonnát teszik ki a szénimport (a hazai termelés 900 ezer tonna), de a fejlesztések eredményeként a kitermelés az évtized közepére eléri majd a 2,5 millió tonnát.

Ami az ország rövid távú gazdasági kilátásait illeti, a gazdaságkutató intézetek *kisebb recesszióval* számolnak. Idén a bruttó hazai termék várhatóan három százalékkal emelkedik. Nem lehet számítani továbbra sem az infláció mérséklődésére, s ez — a peso túlvértékelttségével együtt — tovább rontja az ipar versenyképességét és versenyfeltételeit. A munkanélküliség továbbra is alacsony marad; az aktív lakosság minifegy 2 százaléka lesz állás nélkül. A deflációs gazdaságpolitika idén sem hozza meg a kívánt eredményeket, s ez lassítólag hat a szerkezetátalakítási célok megvalósítására. Folytatódik az energiapari és a mezőgazdasági boom, s a jelek szerint még hosszú ideig ez a két szektor marad az argentin gazdaság vívőágazata.

G. Gy. — Sz. P.

PERISZKÓP

FEJLŐDŐ ORSZÁGOK

Újabb vita az adósságokról

Az ENSZ Közyűlés újabb, rendkívüli ülészakára 1980. augusztus—szeptemberében kerül sor, és a *nemzetközi gazdasági rend* kérdésével foglalkozik. Várhatóan szó lesz a reformprogram valamennyi fontosabb kérdéséről: a *segélyezésektől kezdve a protekcionizmuson át a technológia-transzferig*. Van azonban egy terület, amely — a kevés kőolajexportáló fejlődő országot leszámítva — e csoportosulás minden tagját érinti. Ez pedig az *eladósodás*, az adósságok rendezésének kérdése.

Az *eladósodás*, tekintettel a fejlődő országok szűkös anyagi forrásaira és alacsony tőkeakkumulációs képességére „*természetes*” folyamatnak tekinthető. A fejlődő országok ezrei tisztában vannak. Eppen ezért nem a *külső források*, juttatások *létét bírálják*. (Sőt, éppen szűkösségüket, ki nem elégítő mennyiségüket panaszolják!) Támadásaik iránya a nemzetközi gazdasági kapcsolatok egyéb, számukra hátrányos tényezői. Így eladósodásuk fő okaiként a cserearányok romlását, a tőkés világnak a fejlődő országok kereskedelmét akadályozó gyakorlatát, a világméretben jelentkező inflációt sít. Tény, hogy a fenti tényezők alapvetően hozzájárultak a fejlődő világ fizetési és kereskedelmi mérlegének romlásához.

A hiányt pótolni, a fejlesztési forrásokat kiegészíteni csak külföldi hitelekkel, kölcsönökkel és segélyekkel lehetett, ami fokozta az eladósodás mértékét. Így a fejlődő országok exportja nem tudott lépést tartani az adósságszolgálat ütemének emelkedésével, a visszatérítések értéke — egyes számítások szerint — már elérte a fejlődők éves exportbevételeinek 25 százalékát, mérséklődtek a kedvezőbb feltételekkel biztosított hitelek és segélyek, romlottak a nemzetközi pénzpiacon beszerezhető kereskedelmi hitelek feltételei is.

Különösen megnehezült a fejlődő országok adóssághelyzete az olajválság után. Így érthető hogy ettől az időtől kezdve kapott mind nagyobb hangsúlyt követeléseikben az adósságok rendezése. A legfontosabb tárgyalások az UNCTAD (ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája) keretein belül zajlanak, de szinte minden nemzetközi fórumon felmerül e probléma. Az UNCTAD-on terjesztették elő a fejlődő országok *követeléseiket* is. Ezek főbb pontjai a következőkben foglalhatók össze:

- az adósságok átütemezésének kezdeményezése a fejlődő országok kizárólagos joga legyen;
- az adósságok kérdésének rendezését nemzetközi szinten, nemzetközi együttműködés keretében kell megvalósítani;
- az eladósodás felszámolását célzó akcióknak megfelelő szervezeti kereteket kell biztosítani, állandó nemzetközi intézményesített rendszert kell felállítani az adósságütemezések szervezésére és figyelemmel kísérésére;
- az adósságok átütemezését a fejlődő országok terveivel és gazdasági prioritásaival összhangban kell végrehajtani;
- állandó figyelmet kell fordítani az eladósodást előidéző tényezőkre;
- az eladósodást nem szabad a fejlődő országok belső és külső jogainak megsorbítására, belügyeikbe való beavatkozásra felhasználni.

A *fejlett tőkés országok* elutasítják a fejlődők követeléseit. Elismerik ugyan azt a súlyos helyzetet, amelyben a harmadik világ államainak többsége van, de minden baj forrásakat az olajválságot, az energiaárak emelkedését jelölik meg. Az évek óta tartó tárgyalások eredménye, hogy elfogadták az eladósodásnak, mint nemzetközi problémának tényét, egyes legszegényebb országok esetében adósságokat engedtek el, vagy enyhítették a visszafizetés feltételeit. Az általános rendezés elől azonban *kitértek*. Azt akarják elérni, hogy az eladósodást minden állam esetében egyedileg vizsgálják, hiszen a fejlődő országok csoportján belül rendkívül nagyok az eltérések. Ha megvalósulna ez az álláspont, akkor azzal a veszéllyel járhatna, hogy megbomlik a fejlődő országok egysége. Másrészt lehetővé válna a tőkés nagyhatalmak számára a politikai zsarolás és beavatkozás.

A *szocialista országok* azzal érvelnek, hogy az *adósságok elengedése, vagy a visszafizetési kedvezmények csak rész megoldások*. Teljes megoldást az jelenthet, ha a fejlődő országok gazdaságuk fejlesztésével képessé válnak az igénybe vett külső források visszafizetésére. Ezt pedig csak úgy lehet megvalósítani, hogy példálau az üzemekhez, gyárakhoz szállítanak berendezéseket, átadják a termelési szakmerekteket és egyben felvevő piacot biztosítanak az itt készített termékeknek.

V—s

Japán javaslat — fizetéseképtelenség esetére

A kőolajárak jelentős emelkedése, rekordmagasságot elért nemzetközi kamatszínvonal, a fejlett tőkésországok lassuló gazdasági növekedése miatti keresletviszszavesés és az ezzel összefüggő kedvezőtlenebb értékesítési árak nagymértékben rontják a kevésbé fejlett — olajimportőr — gazdaságok külső egyensúlyi helyzetét. A nem olajtermelő fejlődő országok folyó fizetési mérlegdeficitjét 1980-ban mintegy 70—100 milliárd dollár becsülik. Az 1980-as évek közepére pedig, előrejelzések szerint, elérheti a 200 milliárd dollárt. A folyó fizetési mérleg hiányának finanszírozása mellett a külföldi hitelgényüket tovább növelik a korábban felvett kölcsönök törlesztési kötelezettségei is, amelyeknek összege 1982-től rohamosan emelkedik.

A fejlődők országok hitelszükségletének jelentős részét az elmúlt években a *magánbankok* elégítették ki, ma azonban már egyre kevésbé hajlandók az ilyen hitelkihelyezéseket bővíteni. Számottevően megnőtt ugyanis a hitelezési kockázat, mivel több ország adósságsszintje elérte a kritikus nagyságrendet. Az infláció és az alacsonyra süllyedt kamatrétek ugyanakkor „*lefartagták*” a bankok nemzetközi kölcsönökből származó hasznát.

A japán *Sumitomo Bank* vezető közgazdásza, Tsutomu Nishimura szerint a hiteláramlásban várható fennakadásokat új nemzetközi pénzügyi intézmény létrehozásával lehet mérsékelni. Az új *szervezet szavatolná a nem olajtermelő fejlődő országoknak nyújtott kölcsönök kamatainak kifizetését*. Nishimura számításai azt mutatják, ha a kihelyezések évi 10 százaléka behajthatatlan marad, akkor a bankok 600—700 millió dollár kamatbevételel esnek el. Az általa javasolt intézmény ezt az összeget kifizetné a hitelezőknak. Az ehhez szükséges *pénzügyi fedezet* egy részét oly módon szerezne meg, hogy 0,5 százalékos „*jutalékot*” szedne a nem olajtermelő fejlődő országoknak nyújtott valamennyi kölcsön után. A fennmaradó rész pedig a szervezet alapítójának hozzáadásából adódna. Mivel Nishimura tisztában van azzal, hogy manapság éppen elég nehéz a meglévő nemzetközi szervezetek finanszírozására rávenni a tőkés államokat, az alaptöket úgy látja biztosíthatónak, ha a Nemzetközi Valuta Alap aranykészletének megfelelő hányadát tőkésítik a kamatgaranciát nyújtó intézményben. Az IMF és a kamatfizetéseket szavatoló szervezet szorosan együttműködne. Az új intézmény *segítséget nyújtana* a fizetéseképtelenné vált országoknak a megfelelő konszolidációs *gazdasági programok* kialakításához.

A tervezet nyilvánosságra hozását követően nem mutatkozott egyértelmű jelkésedés a pénzügyi szakértők körében. Megkérdőjelezik a 0,5 százalékos prémium alkalmazhatóságát, kétségbe vonják azt is, hogy a bankok kamatgarancia biztosításakor növelnék a hitelek és a csőd szélén álló országoknak. A Sumitomo Bank elismeri, hogy a tervnek vannak gyenge pontjai, de rámutat arra, hogy akár 10—20 milliárd dollár összegű hitelnek a közeljövőben majdnem biztos a csőd.

Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a fizetési mérleg kiegyensúlyozása terén felhalmozódó feszültségek és a fizetési hiányokat kiváltó strukturális problémák megoldatlansága — párosulva a hitelezési csatornák teherbíró képességét is próbára tevő politikai körülményekkel — a 80-as évek elejére súlyos megrázkódtatásokhoz vezethetnek a nemzetközi pénzügyi szférában. A Sumitomo Bank javaslata — függetlenül annak vitatható elemeitől — arra hívja fel a figyelmet, hogy az előrelátható magántőkés pénzügyi körök nemcsak felismerték ezt a veszélyt, hanem megelőző akcióikkal máris megpróbálják a számukra legkedvezőtlenebb következményeket elhárítani.

Sz. J.

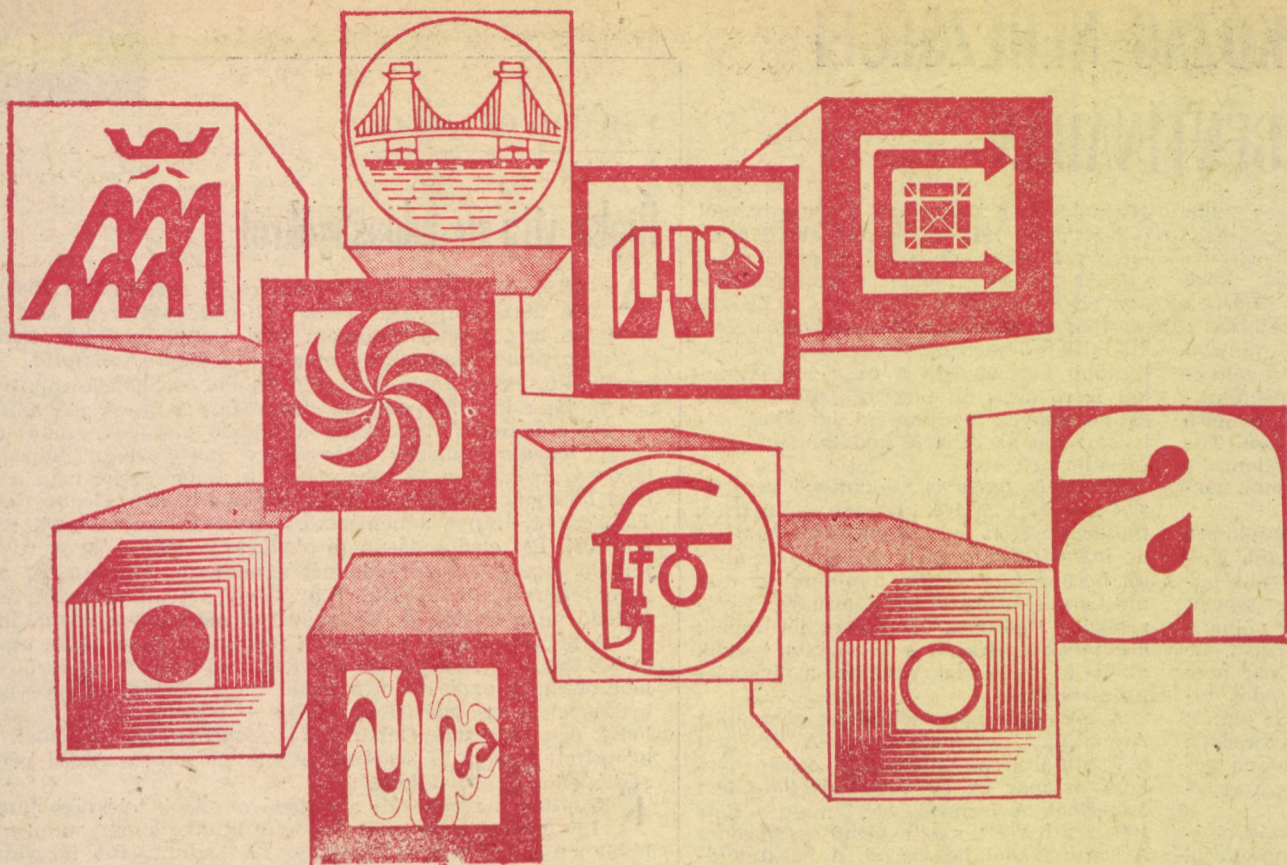
ÚJDONSÁGOK a nagyvilágból

Mikroprocesszorok épületek energiaellenőrzésében

Épületek számítógépes energiaellátásának szabályozására, tűz- és biztonságvédelmi ellenőrzéséhez mikroprocesszor alkalmazható. Fűtő- és klímaberendezések mikroprocesszoros szabályozásával 20%-os vagy annál nagyobb megtakarítás érhető el. Ezenkívül egy épületben vagy épületrészben minden mechanikus és villamosberendezést, egyetlen központban, egyetlen személy ellenőrizhet. Az egyik ilyen berendezés a Delta-1000 típusú számítógépes energiaellátó rendszer, amelynek központi berendezéséhez két kinyitató modul és egy grafikus vetítő tartozik. A külső és belső klíma érzékelésével a készülék lehetővé teszi, hogy a berendezés reggeli kezdeti indulásától számított 6 óra elteltével az energiafelhasználás csökkentését és a lakók komfortérzetét összhangba hozza. A készülékkel csúcsterhelési időszakban program alapján csökkenteni lehet az áramfogyasztást. Tűz esetén nemcsak az épületben jelzi a veszélyt, hanem épületen belül is megjelöli a tűz keletkezésének pontos helyét. A készülék önműködően kinyithat és bezárhat ajtókat. Használatával az energiafogyasztás jelentősen csökkenthető s így a berendezés ára két éven belül megtérül. A Vauxhall Motors egyik gyárában pl. egy év alatt 140 000 font megtakarítást ért el.

Föld alatti üzemenyag- és kenőolajraktár

Egy hidraulikus berendezéseket gyártó szovjet vállalat mélyen a talajszint alatt létesített üzemenyag- és kenőolajraktárt. A három helyiségből álló létesítmény egyikében hét tartályban tárolnak kenőolajat, a másikban a fűtő kenőolajokat regenerálják, a harmadikban vannak a szivattyúk, motorok és tüztöltő-berendezések. Mindegyik tartálynak saját szivattyúja van és minden kenőolajféleséget külön csővezetéknyomatnak fel a megfelelő üzemi tartályba. A csővezetéseket betoncsatornában 1,5 m mélységben helyezik el a talajszint alatt. Az olajvezeték a fagy ellen úgy védik, hogy az ennek csövei közé, velük párhuzamosan beépített csövekben forró vizet, ill. gőzt keringetnek. Az üzemi tartályokba adagolt olaj mennyiségét számláló készülékek mérik. A raktárban tűzbiztonsági berendezés, valamint szívó- és nyomórendszerű szellőzőberendezés van. A raktár második és harmadik helyiségében habbal oltó berendezést is felszereltek. Tűz esetén a padló közelében elhelyezett 25 mm átmérőjű csővezetékbe nagy nyomású gőzt nyomatnak. Ezzel a gőzzel a csőfalba fűrt lyukakon át elárasztják az első és második raktárhelyiség légtérét. A raktár létesítési költségei lényegesen olcsóbbak, mint a hagyományos módon épített raktáraké.

Ma kapcsolat. Holnap piaci siker. Nemzetközi marketingfórum

A Budapesti Nemzetközi Vásárközpont programja:

(Budapest X., Dobi István út 10.)

1980. II. FÉLÉV:

IUPS

Orvosi Műszerek Kiállítása
július 13-tól 19-ig.

OMÉK

Országos Mezőgazdasági,
Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár
augusztus 19-től szeptember 4-ig.

BUDATRANSPACK

Anyagmozgatási és Csomagolási Kiállítás
augusztus 19-től 27-ig.

ŐSZI BNV

Őszi Budapesti Nemzetközi Vásár
(fogyasztási cikkek)
szeptember 26-tól október 5-ig.

HOVENTA

Kereskedelemtechnikai és
Vendéglátóipari Kiállítás
szeptember 26-tól október 5-ig.

1981. I. FÉLÉV:

AGROMASEXPO

Mezőgazdasági, Élelmiszeripari Gép- és
Műszerkiállítás
április 7-től 12-ig.

HUNGAROPLAST

Műanyagipari Kiállítás
április 7-től 12-ig.

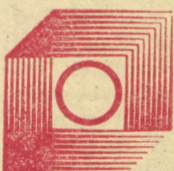
LIMEXPO

Könnyűipari Gépkiállítás
április 7-től 12-ig.

SECUREX

Munkavédelmi Kiállítás
április 7-től 12-ig.

TAVASZI BNV

Tavaszi Budapesti Nemzetközi Vásár
(a beruházási javak szakvására)
május 20-tól 28-ig.

Rendezi: a **HUNGEXPO**

Levél cím: Budapest Pf.: 44, 1441. • Távirat: HUNGEXPO Budapest • Telefon: 573-555 470-990 • Telex: 22-4684 hexpo

RECESSZIÓ A VÁLASZTÁSOK ELŐTT

Igéretek, ígéretek — idézi a *Time* magazin az egyik népszerű musical címét Carter elnök 1976-os beiktatásakor tett fogadalmaira emlékeztetve, amelyekből jóformán semmi sem valósult meg. Sőt, voltak olyanok is, amelyeknél pont az ellenkező történt, mint amit Carter választóinak megígért. Ilyenek mindenképp az elnök gazdasági fogadalmait. Ha ma valaki az 1976-os elnöki beszédben megfogalmazott 3 százalékos munkanélküliségről ejtne szót, furcsán néznének rá, hiszen jelenleg az állástalanok aránya megközelíti a nyolc százalékot, és a közeljövőben ez még tovább emelkedhet. Ugyanez a helyzet az inflációval.

Növekvő infláció és munkanélküliség

Az egész elnöki gazdaságpolitika tengelyébe 1976 után az infláció megfékezésének a feladatát állították, kevés sikerrel. Az 1980-as év első három hónapjának — egész évre számítva — majd húsz százalékos inflációja végsőképpen készítette a láthatólag pánikba esett Carter-vezetést. Az „új” eszköz a pénzellátottság bővítésének lassítása. A következők szembetűnőek és súlyosak voltak. A múlt év végére hajszálynit stabilizáló gazdasági helyzetet a pénzkorlátozó, pénzdrgító intézkedések béklyójába kerülve rohamosan romlani kezdett. „Ez már nem is zuhanás, ez már szabadesés” — kommentálta néhány közgazdász az idei év amerikai belgazdasági teljesítményét.

Hogyan is áll jelenleg a gazdaság? A legfontosabb mutatók a következőképpen alakultak:

A munkanélküliség az idén márciusban 6,2 százalékot, áprilisban már 7 százalékot, májusban 7,8 százalékot tett ki. Több mint harminc éve nem volt példa a munkanélküliség számának ilyen nagy ütemű növekedésére. Helente csaknem hétszáz ezren veszítik el állásukat, kerülnek a munkanélküli segélylistára. Amit a közgazdászok különösen nyugtalanítóknak ítélnék meg: a visszaesés, így a munkanélküliség is, olyan kulcsiparágokban a legerősebb, mint amilyen az autópálya. Jelenleg az iparágban foglalkoztatott csaknem egymillió munkásnak egyharmada az utcán van.

Az amerikai gyárak rendelésállománya áprilisban 5,5 százalékkal apadt az előző hónapéhoz képest. Öt év óta nem tapasztaltak ilyen mérvű, egyik hónapról a másikra való visszaesést. Csökkent a kapacitáskihasználtság mértéke is. Míg januárban ez a mutató 84,4 százalékot tett ki, áprilisra 81,1 százalékra esett vissza.

Válságiparágok

Az idei recesszió által egyik leginkább érintett ágazat az építőipar. Ez vonatkozik a családiház-építésre éppúgy, mint az ipari, kereskedelmi, egyéb célú létesítményekre. Január óta — akárcsak a legtöbb területen, iparágban — az építkezések is csökkentek, az építőipari beruházásokra szánt összeg februárban 3,6, a rákövetkező hónapban 5,4 százalékkal lett kisebb. Az új építkezések indításának a szintje 1973 óta a legalacsonyabbra az idén áprilisban zuhant, amikor is évi szinten mindössze egymillió új építkezés kezdődött meg. Az idei évre a második világháború óta eltelt időszak leggyengébb eredményeit várják, ami a magánház-építkezéseket illeti. A házipépítésekben bekövetkezett hanyatlás fő oka, hogy az építkezés, az építőanyag-árak rendkívüli mértékben megrágták. Ennek oka az amerikai középrétegek, amelyek eddig hagyományosan a családi házak vásárlói voltak, egyre nagyobb számban választják az olcsóbb bérlakásokat. Míg néhány évvel ezelőtt 30–40 000 dollárért már lehetett házat kapni, ma 85–100 ezren alul már nemigen. Romlottak a házipépítés pénzügyi feltételei is. Elsődlegesen az idei tavasz 18–20 százalékos kamatai fékeztek le az építőipart is.

Ami a kamatlábakat illeti, azok a FED, a szövetségi bankrendszer megszorító intézkedései következtében a télen és kora tavasszal rekordmagasságba, 20 százalékra emelkedtek, így módon váltották ki azt a fékhatást, járultak hozzá a recesszióhoz, amelynek kimenetelét még a közgazdászok sem merik jóslgatni. Anyoni azonban bizonyos, hogy az amerikai gazdaság január óta egyfolytában hanyatlik, és ez már kimeríti a recesszió fogalmát.

Az alábbiakban tekintünk át röviden a már említett kulcsiparág, az amerikai autógyártás helyzetét. Előjáróban csak

annyt, hogy ez az iparág dolgozza fel az acél negyedét, használja fel a gumiipar 16, a horganygyártás 30, az alumíniumgyártás 17 százalékát. Áprilisban rendkívül megugrott a külföldi kiskocsik vásárlása. Szembeállítva a belföldi gyártmányú nagyobb modellekkel, az amerikai autógyártások 27 százalékát tette ki az import. A külföldi modellek egyre erősebb versenye folytán szinte valamennyi nagy autógyár az idei év első negyedében veszteségeket könyvelt el. A Chrysler, a harmadik amerikai autógyár a csőd szélére jutott és csak a másfél milliárd dolláros állami támogatás ígéri a kiút lehetőségét.

Ebből a súlyos helyzetből csak rendkívüli méretű beruházásokkal léphet ki az amerikai autópálya. 1984-ig a négy nagy amerikai vállalat összesen 69 milliárdot költ új modellekre, új gépekre beszerzésére, amelyekkel elsősorban európai méretű közepeseket akarnak gyártani.

Rögtönzések

Amerikai közgazdászok az autópálya, az építőipar és néhány más iparág súlyos állapotából kiindulva rendkívül borúlátóan ítélik meg a helyzetet. Tartunk tőle — mondotta Walter Heller, az egykori Kennedy elnök gazdasági főtanácsadója —, hogy a jelenlegi vezetői belpolitikai helyzete, mindenképp Carter erős érdeklődése, hogy újjáélesszék, nagymértékben befolyásolhatja a gazdasági helyzetet, a kilábalás lehetőségeit. Ami a jelenlegi visszaesés okait illeti, a *Time* magazin több neves közgazdász véleménye alapján arra a következtetésre jut, hogy a Carter-adminisztráció nem következetes gazdaságpolitikája jelentős mértékben hozzájárult a jelenlegi bajokhoz. A tavalyi évet a tömegek erősebb vásárlási hangulata jellemezte, ez mindenképp a fokozódó inflációtól való félelem, s nem pedig a jövedelmek gyarapodásának a következménye volt. Ahogy azután a Carter-kormány — hogy választási pozíciót erősítse — rálépett a pénzellátottság fékjére, zuhanásszerűen visszaestek a lakosság vásárlásai. A recesszió tehát mindenképp a lakosság fogyasztásának nagymértékű korlátozásából adódott, s nem pedig — mint korábban — a készletek túlzott méretű felhalmozódásából. Ez utóbbi típusú recesszió könnyebb túljutni — vélik a közgazdászok —, mert amint a készletek szintje a normálisra csökken, a vállalatok ismét rendelnek.

Súlyos bírálatok érték Carter gazdaságpolitikáját is, amelynek alapvető célja: minden áron megfékezni az inflációt. Ezt a célt szolgálta a FED nyolchónapos pénzmegszorító kampánya, amelynek értelmi szerzői most már belátják, hogy túllétek a célon. Eredetileg arra számítottak, hogy a magas kamatlábakkal kismértékű, ellenőrzött recessziót idéznek elő, ezzel le tudják nyomni az infláció mértékét nyolctíz százalékra. Számításaik azonban nem váltak be, mert a recesszió a vártnál sokkal erősebb, kimenetelére pedig bizonytalan. A Brookings intézet igazgatója szerint 1981 végéig a GNP, a bruttó nemzeti termék további csökkenésére lehet számítani Amerikában. Walter Heller ehhez hozzáteszi, hogy a Carter-adminisztrációnak amúgy sem sikerült jelentősen visszaszorítani az inflációt, mert annak van egy, a konjunktúrális tényezőktől független „magja”. Ez a mag a hatvanas években mindössze egy százalék volt, a korai hetvenes években három százalékra, majd napjainkig csaknem tíz százalékra emelkedett.

Ami a belgazdasági helyzet és az elnökválasztásokra való előkészületek összefüggéseit illeti, félt, hogy ilyen tekintetben is érvényesül majd a Carter-adminisztráció külpolitikájára olyannyira jellemző kapkodás, át nem gondolt cselekvés, a látványos feladatok pillanatnyi vélt előnyökért. Várható, hogy Carter további módosításokat hajt végre. Máris tapasztalható (noha a FED vezetői tagadják), hogy a központi bank enyhíti a pénzellátottság korlátozásait, ez mindenképp a fogyasztói hitelfelvételét javítja. Ennek könnyen az lehet az eredménye, hogy ismét a keresleti oldalról ható inflációs nyomás következtében nő az áremelkedések üteme, Carterék újra fékezni kényszerülnek, és az egész folyamat kezdődik előlről. Ahogy az adminisztráció politikáját William Brock, az ellenlábás, a republikánus párt nemzeti bizottságának elnöke jellemezte: „Carter inflációellenes háborújában tudatosan az embereket használja ágyútölteléként.”

Dunai Péter

Új olajmező Venezuelában

Venezuelában bejelentették: megkezdik az Orinoco folyó északi partján elterülő nagy kiterjedésű olajlelőhely kiaknázását. Az itteni készleteket már több mint 13 esztendeje ismerik a venezuelai geológusok. Az akkori kutatások eredményeként a szakemberek mintegy 100 milliárd tonnára becsülték a „fekete arany” előfordulásokat. Az amerikai monopóliumok 1971-ben javaslatot tettek a venezuelai kormányra, hogy működjenek együtt a rendkívül gazdag kőolajtartalékok kitermelésében. Caracas azonban elzárkózott az együttműködési ajánlattól, arra hivatkozott, hogy a lelőhelyeket a „nehezebb időkre” tartalékolják.

Ez az időszak a hetvenes évek végére következett be. Venezuela napi kőolajtermelése az 1970. évi 3,7 millió hordóról 1978-ra 2,23 millióra esett vissza. Ezen belül nőtt a magas kén tartalmú, a kitermelésben és a feldolgozásban egyaránt költségesebb nehézőlaj aránya. Így a venezuelai állami olajtársaság (PETROVEN) nehéz helyzetbe került, s noha a kőolajár emelkedett, 1978-ban és 1979-ben sem sikerült elérnie a tervezett árbevételt. A nehézségek megoldására 10 éves tervet dolgoztak ki az olajipar fejlesztésére. Ez előírja az új lelőhelyek feltárását, a kitermelés műszaki-technológiai feltételeinek javítását, a szakemberképzés korszerűsítését és az infrastruktúra fejlesztését.

Caracasban tisztában vannak azzal, hogy az új kitermelőhely belépése sok gondal jár. Igaz: a hosszú távú kitermelés feltételei adottak, hiszen a pontosított geológiai feltárások szerint legalább 30–40 milliárd tonna kőolaj gazdaságosan felszínre hozható az Orinoco mezőről. De az itteni „fekete arany” szépséghibája, hogy gyenge minőségű, magas a kén tartalma. Így, várhatóan a következő időszakban a venezuelai kőolajlelőhelyek szerkezete tovább romlik; megnő a viszonylag alacsonyabb áron értékesíthető olajok aránya.

Nem kis feladatot jelent a kitermelés megindításához szükséges beruházási összegek előteremtése. Ahhoz, hogy napi 500 ezer hordót hozzanak felszínre, a jelenlegi árakon számolva mintegy 4,5 milliárd dollárnyi beruházásra — csőhálózatra, kutakra, korszerű gépekre stb. — lenne szükség. A Petroven-nek jelenleg nincs ennyi pénze. Bevételei ugyanis nem a tervezettnél megfelelően alakulnak, az üzemeltetési kiadások az utóbbi két évben az előirányozottnál lényegesen gyorsabban nőttek. A kormány támogatására kevéssé számíthatnak, hiszen a közelmúltban kezdtek hozzá az acél- és alumíniumipar bővítéséhez, a közlekedés fejlesztéséhez, vízi erőművek építéséhez, amelyekhez nagy összegű hiteleket vettek fel. A külföldi cégek részvétele is bizonytalan a programban, mert az olajipar 1976-ban megkezdődött államosítása még napjainkban is távol tartja a venezuelai kőolajipartól az idegen tőkéket. Ráadásul ma még a profilkutatások sem a legkedvezőbbek az Orinoco mentén: az itteni olaj kiaknázása hordónként mintegy 20 dollárba kerül. Számítások szerint a kitermelés bővítésével a költség a felére csökkenthető.

K. M.

Program új üzemanyagok előállítására

Az olajimporttól való függőség csökkentése érdekében az Egyesült Államok kormánya programot dolgozott ki a szintetikus üzemanyagok termelésének fejlesztésére. A carteri energiaiparprogram egyéb elemeitől eltérően az elképzelések kongresszusi jóváhagyása biztosított és a várható profitor nagysága az olajipart is együttműködésre készíti.

A program középpontjában egy szövetségi kezelésben levő, 1981-re megalakuló vállalat áll, amelynek tőkéje hitelekkel és árgaranciaikkal összesen 19 milliárd dollár lenne. E keret erejéig nyújthatna a cég támogatásokat olyan — egyébként magánvállalatok által megvalósítandó — tervekhez, melyek az alternatív vagy szintetikus energiaforrásokkal foglalkoznak. Bár a vállalat formailag még nem alakult meg, 2,2 milliárd dollár értékben már pályázatot írt ki új üzemanyagok termelés-növelését szolgáló tanulmányokra és tervekre. A felhívásra három hónap alatt 951 pályázat érkezett be, az elképzelések 70 százaléka pedig az alkohol fokozottabb felhasználásához kapcsolódott. (Napjainkban is már erőteljesen nő a 10 százalékos alkoholtartalmú benzín, a gázolaj fogyasztása az Egyesült Államokban. Ha az előzetes elbírálás befejeződik, az arra érdemes tervek még az új szövetségi vállalat formális megalakulása előtt egy 3 milliárd dolláros átmeneti segélykeretből támogatást kaphatnak.)

A nagyszabású program célja, hogy 1987-re naponta félmillió, az évtized végére 1,5 millió, 1992-re 2 millió hordó szintetikus olaj előállítását biztosítsa. Mindez természetesen önmagában még nem változtatná meg lényegesen az USA olajfüggőségét, a kérdés az, folytatódik-e a program keretében előállított mennyiség dinamikus növekedése az évezred végéig?

A nagy olajtársaságok érdeklődése mindenestre javítja a végrehajtás sikerének esélyeit. A multinacionális vállalatok együttműködési készségét indokolja, hogy az 1973-as olajárrobbanás óta a cégek határozottan törekszenek tevékenységük diverzifikálására, profitjuk olajtól való túlzott függősége felszámolására. E stratégia keretében szerzett több vállalat érdeklődését, a szén- és olajbányászatban és ennek jegyében lépnek be most a szintetikus energiahordozó üzletágba. Az állami programban való részvétel továbbá jelentős állami támogatá-

sokat is jelent és javítja az olajtársaságok megítélését a közvélemény szemében is.

Ilyen megfontolások miatt vásárolt 1980 májusában az Exxon — a tőkés világ forgalmát tekintve legnagyobb vállalata — 60%-os részesedést egy olajpala-beruházásban mely a tervek szerint naponta 47 000 hordó olaj előállításához szükséges alapanyagot termel ki. Az Exxon hasonló jellegű vállalkozásokat Kanadában és Ausztráliában is finanszíroz és a közelmúltban nagy szengázósító telep létesítését jelentette be Hollandiában. (A vállalat saját prognózisai szerint az ezredfordulóra a szintetikus üzemanyag-termelés naponta 7–9 millió hordót is elérhet.)

A benzín alkohollal való keverése, a gázolaj-előállítás javította az alkoholtermelés konjunktúrális kilátásait. Az Egyesült Államok importja ezzel párhuzamosan azonban jelentősen megnőtt. A dinamikára jellemző, hogy míg tavaly az USA teljes alkoholimportja 9,46 millió liter volt, addig idén már az első negyedévben a behozatal elérte a 10 millió litert. (Egyes politikusok ezzel kapcsolatban arról beszélnek, hogy az olajimporttól való függőséget könnyen az alkoholbehozattól való függés válthatja fel.)

Technológiai szempontból a szövetségi támogatásra felterjesztett tervek meglehetősen sokszínűek. Az egyik népszerű megoldás — a Mobil olajvállalat alkalmazzon — szénből folyékony metanolt állít elő, ezt erőművekben közvetlenül fel lehet használni, vagy további eljárással motorüzemanyag állítható belőle elő. Más eljárások a Dél-Afriai Köztársaságban kifejlesztett szénceppfolyósítási technológiára épülnek. Ismét mások pedig olajpalából vagy kátrányhomokból kísérlelnék meg üzemanyagot előállítani.

Az eljárások többségét nagyüzemi méretekben még nem próbálták ki és így a magánbankok normális üzletmenetben aligha adnának hiteleket. Ezt az akadályt a szövetségi források és hitelgaranciák rendszere még áthidalná, számítani lehet azonban a beruházások készletelésére a környezetvédők részéről. Felmerülnek gazdasági szempontok is. A jelenlegi kalkulációk szerint a szintetikus olaj hordója 35–40 dollárba kerülne. Ez nincs olyan messze a napjainkban átlagosan 32 dollár/hordó OPEC-árszinttől.

G. Gy.—Sz. P.

az Alföldi TÜZÉP Vállalat kiállításán

Az Alföldi TÜZÉP Vállalat hagyományos résztvevője a nagy múltú Szegedi Ipari Vásárnak. A vállalat törekvése, hogy az építőanyagipar legújabb és legkorszerűbb termékeit mutassa be a felhasználóknak. Erre kitűnő alkalmat nyújt a Szegedi Ipari Vár.

Mi látható az idén a kiállításon?

A felhasznált fűtőanyag mennyiségét hosszú évekre meghatározza, milyen szigetelőanyagokat építenek be az új házba vagy hogyan újítják fel a meglévőt. A Könnyűbeton és Szigetelőanyagipari Vállalat – a KÖSZIG – ásványgyapot termékei kiváló szigetelőanyagok.

Alkalmazásukat, beépítési módjukat korszerű üreges falazóanyagból készített épületmetszeten mutatjuk be Szegeden. A födémek szigetelésekor a különböző ásványgyapot paplanok beépítésével a fűtési energiának közel a fele megtakarítható.

A hagyományos parketta helyett egyre inkább tért hódítanak a mázas kerámia burkolatok. Ha beépítés előtt 2–10 cm vastagságú ásványgyapot lemezzel szigeteljük alá – különösen az alapincézetlen épületeknél – kiváló,

tetszetős, könnyen tisztán tartható és mégis meleg padlóburkolata lesz a lakásnak.

A családi házakban is egyre több helyen van központi fűtés. A berendezés és a beszerelés nem kis költségéből az évek során jelentős összeg térül meg, ha minél kevesebb veszteséggel továbbítják a hőt a szerelvények. Erre a célra kiválóan alkalmasak a közetgyapot-zsinór, és -csőhéj termékek.

Az Alföldi TÜZÉP Vállalat bevált és népszerű termékei a Hungaropán üvegezésű HÖSZI ablakok és erkélyajtók, amelyek kizárólag a vállalat telepein kaphatók. Az egyedi méretű Hungaropán üvegeket a vállalat orosházi telepén – Orosháza, Temető sor 2. –, akár levélben is megrendelhetik, az építkezők.

Magyarországon újszerű az energiatakarékoskosságot is kitűnően szolgáló terméket mutatunk be: a színes eternit homlokzati burkolólapokat, hőszigetelő tulajdonságát ásványgyapot alátétrel növeljük.

Az eternit burkolat önmagában is növeli a falak hőszigetelő képességét, vízzáró képessége kifogástalan, hosszú ideig nem kell felújítani, lemosható, hatféle, tetszetős színben kapható.

A nyergesújfalu Eternit gyár új termékei a színes és különböző alakú tetőfedő lemezek.

Ezek a nagy gyártási tapasztalatokkal készített lemezek minden előnyös tulajdonságával rendelkeznek és az épületek külsejét újszerűvé tetszetőssé teszik.

Építési engedély nélkül felállíthatók a kizárólag az Alföldi TÜZÉP Vállalat által forgalmazott új termékek:

az Alföld típusú ház amelyet a Nyugat-magyarországi Fakombinát Betonyp alapanyagából állít elő;

a Kecskemét fantázianeveű, műanyag vakolattal készült kerti ház, amely a Mélykúti UNIVEREXPO Vállalat új terméke.

Reméljük, hogy ezek a gyorsan, építési engedély nélkül felállítható de kényelmes, megjelenésükben és használati értékükben korszerű termékek megnyerik az üdülőtellek és a kiskertek tulajdonosainak a tetszését.

Várjuk kiállításunkon!

Valamennyi bemutatott termékünk megrendelhető az Alföldi TÜZÉP Vállalat Bács, Békés, Csongrád megyei telepein.

Megvételre felajánlunk

egy Ikarus 311-es típusú

autóbuszt,

egy IFA W-50 L/SP típusú

tehergépkocsit

Nagyközségi Tanács
Költségvetési Uzeme
Sárbogárd, Arpád út 82.

Felvilágosítást ad: a Sárbogárd 128-as telefonszámon
Kovács Sándor szállításvezető.

V. kerületi munkahelyre

FELVESZÜNK

gyakorlott

társadalombiztosítási

üggyintézőt.

PEVDI

Telefon: 222-019.

Térítés ellenében átadó

a Budapest VIII., Üllői út 16/a szám alatti, 58 m² alapterületű

pinceraktár

Erdeklődni lehet:

a 138-448-as telefonszámon,
szombat kivételével, munkaidőben.

Megvételre felajánlunk:

egy T-100-as mechanikus dózert,
egy K-161-es kotró-rakodógépet,
egy 40 tonnás tréler,
egy TR 2-es tereprendező munkagépet,
egy TR 1-es tereprendező munkagépet és
egy 6,7 m³-es mechanikus szképerládát.
Az erő- és munkagépek üzemképes,
kifogástalan állapotban vannak.

Erdeklődni lehet: a
VÍZRENDEZÉSI TÁRSULAT

Zalaegerszeg, Zrínyi úti gyártelepén,
Gombkötő Jenő gépcsoportvezetőnél.

Telefon: 12-092.

Megvételre felajánlunk
két Claas D-100-as típusú
kombájnt

a kukaricacsőtörő
adapterrel együtt.

Ár: megegyezés szerint.

Erdeklődni lehet:

Borotai Mg.
Termelőszövetkezet

Borota 6445
Telex: 281 236

Üggyintéző: Kovács Béla
műszaki vezető.

Az

elfekvő készletéből

**Minikon II-III. típusú
tárolóedényeket
kínál megvételre**

**AUTÓKER Használt Autó- és
Alkatrészkereskedelmi Üzletág**

Budapest., Vörös Csillag u. 38-40. 1194.
Erdeklődni lehet: Farkas Imre osztályvezetőnél.
Telefon: 473-999.

Ezüstpiac és spekuláció

Ritkán fordul elő, hogy a nemzetközi nyersanyagpiac valamelyik szektorát jelentősen befolyásoló árváltozások spekulációs háttérrel oly világosan feltáruljon, mint most az ezüstpiac esetében. Emlékeztet, hogy a fémtözsdek jegyzéseinek, s ezen belül a nemesfémek (arany, platina, ezüst) szinte hisztérikus ingadozása jellemezte 1979 utolsó és 1980 első évtizedét. Ezen belül is különösen látványos volt az ezüst áremelkedése, amelynek unciánkénti ára 1979 október elejétől december 31-ig 13 dollár körüli szintről csaknem 50 dollárra emelkedett.

Heves árfolyam-ingadozás

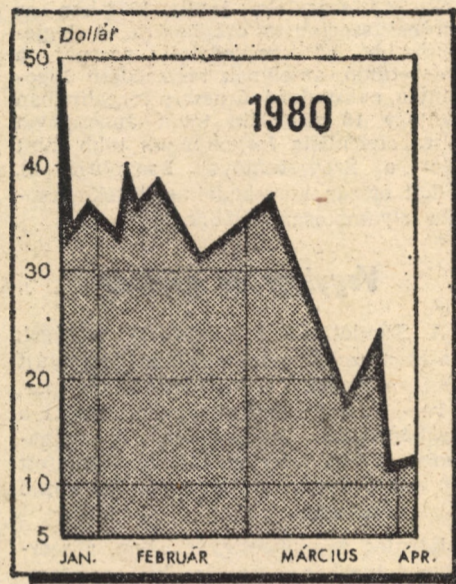
Az ezüstpiac jelentősen hozzájárult a nyersanyagpiacok destabilizálásához. Emellett az ezüstárak fantasztikus emelkedése ipari következményekkel is járt; különösképpen a fényképezéshez használt nyersanyagok gyártóit érintette igen súlyosan. (Nyugat-Európa legnagyobb ilyen vállalata, az Agfa-Gewaert csak úgy menekülhetett meg az összeomlástól, hogy anyavállalata, a Bayer (BASF) körülbelül 150 millió dollárnyi „injekcióval” stabilizálta.)

Az ezüstpiac február elejéig tartott a rendkívül magas árszint. Ettől kezdve gyors árszusomlás következett be, s ennek következtében március végéig az unciánkénti ár több mint 30 dollárral zuhant.

Ez a helyzet a New York-i tőzsdén rendkívül komoly zavarokat okozott. Az egyik legnagyobb tőzsdecég, a Bache (amely az ezüst-spekuláció nagy részét finanszírozta, illetve lebonyolította), kénytelen volt a nyersanyagpiac felügyelőbizottságához fordulni azzal a kéréssel, hogy azonnal függesse fel a határidős kötések az ezüstpiacra, a nyitott szerződéseket pedig meghatározott fix áron likvidálja. A tőzsde felügyelő bizottsága ezt a kérést elutasította. Voltaképpen ez a visszautasítás tette lehetővé a korábbi, árfelhajtó hatású ezüstspekuláció mechanizmusának felismerését. A Bache ugyanis az áresés miatt pénzügyi nehézségekbe került és mintegy 100 millió dolláros hiányának pótlására likvidálta meglévő ezüstkészleteit, illetve szerződéseit — és ráadásul az Egyesült Államokban meglehetősen hírhedtté vált Hunt milliárdos család részvényeinek egy töredékét. Ez a lépés a New York-i és londoni tőzsdén további ezüstáresést okozott, sőt az áresés kiterjedt más nyersanyagokra és részvénytőzsdére egyes papírjaira is. Ennek a magyarázata az volt, hogy a Hunt részvényekből áruba bocsátott

papírok közül olyan cégek részvényei is szerepeltek, mint a Gulf Resources and Chemical, a Louisiana Land and Exploration, a Texaco Inc. és a First Chicago Corp. Ezek olyan rendkívül szilárd és magasra értékelt vállalatok, amelyekben a Hunt milliárdos családnak tekintélyes részesedése van. A kényszerlikvidálás során derült ki az is, hogy az ezüstspekulációt lebonyolító Bache cég is körülbelül hatszázalékos Hunt-részesedéssel rendelkezik.

Az ezüst árának alakulása (dollár/uncia)

E manőverek azonban csak rész eredményteljével jártak. A Bache ügynökséggel szemben fennálló, az ezüst árfolyamára vonatkozó kötelezettségek keletkezett 200 millió dolláros adósságból a Hunt-érdekeltség csak 100 milliót tudott ily módon fedezni. Ez is lényegesen hozzájárult már ahhoz, hogy a már említett 50 dolláros csúchoz képest április elejéig az ezüst 80 százalékos árszusomlást szenvedett. Ebben a helyzetben (mint a Neue Zürcher Zeitung tőzsdei szakértője megjegyzi) sor kerülhet a határidős ezüstvásárlási szerződések alacsonyabb árszinten történő további kényszerlikvidálására, ami nyilvánvalóan a piac további gyengülését fogja eredményezni.

A Hunt-monopólium szerepe

A Hunt-impérium veszteségeit nem lehet pontosan felmérni. A szakértők azonban egyetértenek azzal, hogy az esemé-

nyek nem rázzák meg jelentősen a család pénzügyi birodalmát. Ezt az 1974-ben meghalt hírhedt olajmagnás, H. L. Hunt alapította, és jelenlegi teljes értékét legalább 5 milliárd dollárra becsülik.

Hunt az ezüstvásárlást már 1973-ban megkezdte, amikor líbiai olajérdekléseit államosították és a masszív ezüstvásárlásokra elsősorban a kártalanításként kapott összegeket használta fel. Ebben az időben az ezüst unciánkénti ára még csak három dollár körül mozgott. Az ezüstár azonban (legalábbis Hunt spekulatív szempontjai szerint) nem emelkedett elég gyorsan és ezért 1975-ben mintegy öt dolláros ezüstárszint mellett egy ízben már felmerült a szerződések likvidálásának szükségessége.

Ebben a helyzetben vette fel a kapcsolatot Hunt az azóta megbuktatott iráni sah fivérével, valamint a sah kormányának pénzügyminiszterével és sikerült az akkori iráni rezsimet erőteljes ezüstvásárlásokra ösztönöznie. Ugyanebben az időszakban felvette az érintkezést a szaúdi uralkodó család három vezető tagjával. A spekuláció csúcspontján a Hunt-csoport körülbelül 4 milliárd dollár értékű ezüstöt halmozott fel, s e szövetségekkel végrehajtott manőver — mint most kiderült — döntő szerepet játszott az ezüst árának az aranyénál is nagyobb arányú, mértéktelen felhajtásában.

Várható tőzsdei következmények

A spekuláció csúcspontján Hunt már jelezte, hogy az érdekcsoport ezüstdezetű kötvények kiadására készül, mégpedig több milliárd dollár értékben. Amikor az árfolyam meggyengült, majd részben a kényszerlikvidálás hatására az árfolyamzuhanás gyorsabbá vált, a Hunt-csoport ezüstkészleteinek értéke (március végére) 2,2 milliárd dollárra zuhant. Ennek ellenére Nelson Bunker Hunt bejelentette, hogy fenntartják a kötvénykibocsátási szándékot.

Az ezüst áresésének heteiben Hunt széles körű megbeszéléseket folytatott angol, svájci és francia bankok képviselőivel. E megbeszélésekkel kapcsolatban fantasztikusnak minősíthető híresztelések is lábra kaptak. Így például elterjedt, hogy Hunt be akar lépni az úgynevezett eurokötvény-piacra, mégpedig egy olyan 250 millió dolláros kötvénykibocsátással, amelynek tőke- és kamatgaranciáját az ezüst árindexnek alakulásához kapcsolnák. Ez nyilvánvalóan egyike volt azok-

nak a manővereknek, amelyek az ezüst árfolyamának Hunt számára kedvezőtlen esését kívánták megakadályozni.

Végül a tárgyalások után április elején Hunt képviselői Párizsban és New Yorkban egy időben részleteket hoztak nyilvánosságra, amelyek szerint több mint 4 milliárd dollár értékben kívánnak ezüsttel fedezett kötvényeket kibocsátani, mégpedig a bejelentés időpontjában érvényes unciánkénti 20,20 dolláros ezüstár alapján. Ebben az időpontban azonban a spekuláció már olyan bizalmatlanságot és zavart okozott a New York-i nyersanyag-tőzsdén (Comex), valamint a nagy európai tőzsdéken, hogy a bejelentés napján az ezüst árfolyama újabb 4,40 dollárral esett unciánként.

Mindezek alapján nyugat-európai tőzsdei szakértők április elején nem jósoltak nagy jövőt a kötvénykibocsátási tervnek. Úgy vélték, hogy a kibocsátás valóságos méretei a tervezett 4 milliárd dollárnak csak egy részét tehetik majd ki. Igen figyelemreméltó az is, hogy mindenképp a nagy svájci bankok rendkívül tartózkodóan nyilatkoztak. Felhívták a figyelmet arra, hogy míg az aranyfedezetű értékpapírok kibocsátását szigorú törvények szabályozzák, az ezüsttel kapcsolatban nem voltak ilyen megkötöttségek. Ezért is fordult a spekuláció a kevésbé kontrollált ezüst irányába. A Hunt-csoport manővereinek lelepleződése, és az ezüst áresése után a szakértők azt várják, hogy a közeljövőben a nagy spekulatív vásárlók (mindenképp a közel-keleti olajexportőrök) érdeklődése ismét az arany felé fordul.

— ie —

NEMZETKÖZI AUTÓPIAC

CHRYSLER—MITSUBISHI KOOPERÁCIÓ

Mint azt a Mitsubishi Motors Corp. elnöke a közelmúltban Tokióban bejelentette: elvben egyetértenek a jó ideje súlyos pénzügyi válságban lévő Chrysler, a harmadik legnagyobb amerikai autókonzern többirányú kooperációs javaslatával. A javaslat elsősorban arra irányul, hogy a Mitsubishi — saját tökeberuházással — létesítsen kiskocsikat előállító autógyárat az Egyesült Államokban, amelynek üzemeltetését azután a Chrysler venné át. Az elgondolások szerint az új gyár már 1983-ban megkezdhetné működését. Másrészt a Chrysler javaslatot tett a japán cégek kisebb haszonjarművek közös fejlesztésére, egyben — hírek szerint — kész tovább növelni a kölcsönös érdeklődést a Mitsubishi-ban. Az amerikai vállalat a Mitsubishi gépkocsivállalat részvényeinek 15 százalékát jelenleg is kezében tartja. A Mitsubishi-konzern említett vállalata a Toyota, Nissan és Honda után — Japán negyedik legnagyobb autógyártója: tavaly 950 000 járművet bocsátott ki, s ennek egyharmadát exportira. Japán szempontból a kooperációs megállapodás mellett szól a növekvő amerikai elvárás az USA-ba nagy tömegben történő japán autózártszállásokkal szemben, amely a Mitsubishi exportját is érinti.

Az amerikai gépkocsigyártás három „nagyja” — a General Motors, a Ford és a Chrysler — ugyanis már két éve folyamatosan csökkenteni kényszerült eladásait s most e cégek újabb széles körű termeléskorlátozást rendeltek el. Az autógyárak a csökkenő kereslet miatt mintegy 160—170 ezer dolgozónak nem tudnak munkát adni. Az ideji termelés előreláthatólag 25 százalékkal marad el a tavalyi mögött. Az előrejelzések szerint a személygépkocsi-eladások száma 11, a teherautóké pedig mintegy 50 százalékkal csökken az 1979. évihez képest.

ROMÁN TEHERAUTÓGYÁRTÁS

Románia legnagyobb autógyára, a brassói gépgyár kibocsátotta az 550. ezredik tehergépkocsit. A gyár szovjet dokumentáció alapján 26 évvel ezelőtt készítette az első teherautót, s ma már Románia egyik legmodernebb nagyüzemévé fejlődött. Folyamatosan bővíti termékválasztékát, s ebben az évben megkezdik a 22 tonnás pótkocsis teherautók, valamint az 50 és 100 tonnás dőmperek, illetve vontatók sorozatgyártását. A gyár termékeit a világ 20 országába exportálják.

PERISZKÓP

Gazdasági feladatok Zimbabwében

Zimbabwe gazdasági életében — noha Afrika természeti kincsekben egyik leggazdagabb országa — a mezőgazdaság a legfontosabb szektor. Az ország exportbevételének mintegy a felét adja a dohány, a búza, a kukorica, a gyapot és a cukor. Mugabe miniszterelnök még a választási győzelem előtt kijelentette, hogy nem célja az ültetvények teljes államosítása, egyelőre meghagyja azokat a fehér tulajdonában. Ugyanakkor ki kell elégténi a falusi nincstelenség földigényét — Zimbabwe jövőjét illetően ez meghatározó lehet —, s ennek során kénytelen lesz a „fehér földek” egy részét államosítani. A tervek szerint az államosított földek egy részén szövetkezeteket szerveznek, más részét pedig kiosztják.

A Londonban megtartott Rhodesiekonferencián a fejlett tőkés országok vállalták, hogy mintegy 2 milliárd dollár értékben kártalanítják az államosítandó földek volt tulajdonosait. Csak hogy — az első jelek szerint — ezek az országok most csak elenyésző töredékét folyósítják a megígért segélyeknek és hiteleknek. (Nagy-Britannia például 400 millió dolláros gyorssegélyt helyezett kilátásba, s ez idáig London mindössze 15 millió dollárt utalt át.) A mezőgazdaság területére beígért részállamosítások elhúzódnása, vagy elmaradása komoly társadalmi feszültségek okozója lehet, s nyugati megfigyelők véleménye szerint veszélybe sodorhatja a békés átmenet folyamatát, a gazdasági élet demokratizálását. Úgy tűnik, hogy az új kormány számára kulcs-

kérdéssé válik a termőföld egy részének időbeni államosítása.

Várhatóan az állam nagyobb szerepet kíván magának biztosítani az iparban is. Az ipari termékek a kivitelből 35 százalékkal részesednek. A nemzetközi embargó miatt a rhodesiai ipar az utóbbi években kénytelen volt önállósítani berendezéseit, ezért meglehetősen gazdaságtalannul termel. Így az előállított termékek drágák, csak korlátozott mértékben versenyképesek. Ezért várható, hogy még jó ideig érvényben maradnak a hazai ipar védelmét szolgáló importkorlátozások, amelyek egyúttal a jelenlegi termelési szerkezet konzerválását is „elősegítik”.

A fejlett bányáipar elsősorban angol vállalatok kezében van. Zimbabwében található a világ egyik legnagyobb rézkészlete, de számottevőek króm-, nikkel-, azbeszt-, platina- és aranytartalékaik is. A kormány az elkövetkező időkben — a tervek szerint — növeli beleszólását a bányászati ügyeibe, államosításra azonban belátható időn belül nem lehet számítani.

Az átfogóbb jellegű gazdaságfejlesztésre csak a „napi” gondok leküzdése után kerül majd sor. Az ipari szektorokból tömegesen vándoroltak ki a jól képzett fehér szakemberek, s ezek mielőbbi pótlása a termelés folyamatosságának fenntartása miatt azonnali feladat. Ugyancsak nem tűr sok halasztást a munkanélküliség enyhítése. A fekete bőrű lakosság mintegy 13—14 százaléka állástalan, s számukat csak tovább növeli a környező országokból visszatérő negyedmillió menekült. (Többek között a munkanélküli-

ség miatt sem tűr halasztást a földállamosítás és a földreform.)

A zimbabwei gazdaság egyelőre nem nélkülözheti az ott élő fehér szakemberek tudását, tevékenységét. Ezért az új kormány két legfontosabb gazdasági tárgyát — a mezőgazdaságot, valamint a kereskedelem- és iparügyet — független fehér politikusok kapták a gazdasági tevékenység folyamatossága érdekében. Ugyancsak létfontosságú a nemzetközi pénzügyi és műszaki segítség. A fejlett tőkés államok korábbi, lelkes segélygétéit egyelőre csak nagyon mérsékelttel realizálják. Az Egyesült Államok 1978-ban még egymilliárd dollárt helyezett kilátásba, ma azonban már csak 30 millió dollár körüli összegről van szó. nemzetközi szervezetek sokat tehetnek a szakképzett munkaerő biztosításáért, valamint a hazai munkaerő mielőbbi kiképzéséért is.

A háború meglehetősen lepassztotta Rhodesia devizatartalékait, ennek feltöltéséhez erőteljes exporttevékenységre van szükség; a félmilliárd dolláros költségvetési hiány megszüntetése is a hazai és a külföldi bevételek növelését követeli meg; az infrastruktúra helyreállítása és kibővítése ugyancsak rendkívül pénzügyi erőfeszítéseket igényel. Nem kétséges tehát, hogy a függetlenség első hónapjaiban a pénzügyi szféra áll majd az új kormány gazdasági tevékenységének a középpontjában. Valószínű, hogy a rövid- és középtávú gondok megoldása „angol mintára” és angol (nemcsak anyagi) eszközökkel történik, hiszen a hagyományok és az erőteljes brit részvétel a gazdaságban egyelőre nem tesz lehetővé más, radikálisabb kibontakozást.

G. Gy.—Sz. P.

2,5 milliárd rubel szakosításból, kooperációból

Magyarország szocialista országokkal való gazdasági együttműködésének időszaki kérdéseiről tartott sajtótájékoztatót Vas János külkereskedelmi miniszterhelyettes. Az elmúlt esztendőben Magyarország 325 milliárd forint értékű árucserét bonyolított le a szocialista országokkal. Az export értéke 160, az import értéke 165 milliárd forint volt. A forgalom — az előző évhez képest — 8 százalékkal emelkedett. Az elmúlt évben a KGST-országok részesedése a magyar külkereskedelemben 51 százalék volt, az exportban 52 százalék, az importban pedig 50 százalék.

A kivitel és a behozatal előirányzatai egymással összhangban teljesültek, de a tervezettnél valamivel alacsonyabb szinten. Az előző évhez képest ugyan javult a szállítási fegyelem, mindemellett a behozatalban és a kivitelben egyaránt voltak szállítási lemaradások, amelyek gondokat okoztak a partnereknek. A magyar behozatalnál egyebek között a fenyőfűrészárak, a brikket, a kokszt, a só, a kén, a maronátrón, a cement és egyes fogyasztási cikkek szállítási előirányzatai nem teljesültek, míg a kivitelnél a konfekció, a kötöttáru, egyes gépipari termékek és alkatrészek szállítása maradt el az előirányzatoktól. Az elmúlt évben Magyarország a kedvezőtlen időjárás és természetmennyek következtében nem teljesítette szállítási kötelezettségeit gabonafélékből, valamint friss zöldségekből és gyümölcsökből. A kieső szállításokat — a partnerországok kívánságára — más agrártermékek — napraforgó, bor —, állati termékek és élelmiszerek többletszállításaival pótolta. A múlt évi szállítási lemaradások jelentős részét egyébként mind Magyarország, mind pedig partnerei 1980 első negyedében általában pótolták, a vállalt kötelezettségeket teljesítették.

Mérsékelt ütemben

A KGST-országokkal lebonyolított forgalom áruszerkezete nem változott érdemlegesen. 1979-ben is folytatódott a gépkereskedelem dinamikus növekedése; a gépkivitel több mint 10, a behozatal 8 százalékkal emelkedett. A bányászati termékek forgalma természetesen alakult, a kohászati termékeké viszont az előző évhez képest csökkent. A tervidószakra kötött, illetve meghosszabbított mintegy 90 sokoldalú és 160 kétoldalú szakosítási és kooperációs egyezmény az elmúlt évben mintegy 2,5 milliárd rubel értékű áruszállítással járult hozzá a forgalomhoz. A 4 milliárd rubel értékű magyar kivitel 35 százalékát alkották szakosított és kooperációs termékek, amelyeknek részesedése a 4,5 milliárd rubel értékű behozatalban 23 százalék volt. A szakosított és kooperációs termékek értéke és aránya elsősorban az importban nőtt.

A szakosított és kooperációs termékek túlnyomó részét, a kivitelnél 76 százalékát, az importnál 62 százalékát, gépek és gépi berendezések alkotják. Az exportban kiemelkedő jelentősége van a közúti járműipari termékeknek, amelyek a szakosított gépxport több mint felét alkotják, továbbá a híradástechnikai és műszeripari megállapodásoknak. A szakosítási és kooperációs megállapodásokból származó gépiport legjelentősebb termékcsoportjai a mezőgépek, az építő- és útépitőgépek.

1980-ban — az árucseré-forgalmi jegyzőkönyvek összesített előirányzatai szerint — Magyarország rubel elszámolású külkereskedelme folyó áron mintegy 9, változatlan áron több mint 3 százalékkal emelkedik, ezen belül az export 4, az import pedig 2,5 százalékkal. A forgalom növekedési dinamikája a korábbi évekhez képest tehát csökken. Ez szorosan összefügg azzal, hogy a szocialista országok a gazdasági egyensúly megszilárdítása érdekében azonos jellegű intézkedéseket foganatosítanak, mérséklék a felhalmozás és a gazdasági növekedés ütemét. Mást részben az 1975-ben kötött hosszú lejáratú külkereskedelmi egyezmények a bekövetkezett események és változások miatt ma már sok esetben nem tükrözik az együttműködő országok tényleges igényeit és lehetőségeit. Az 1980. évi jegyzőkönyvekben is számos hosszú lejáratú előirányzatot kellett — részben az igények módosulása, elévülése, kapacitáshiány stb. következtében — módosítani.

Az 1980. évi jegyzőkönyvekben egyeztetett előirányzatok összesített értéke megközelíti a 9 milliárd rubelt. A KGST-országokkal való gazdasági és külkereskedelmi együttműködés ebben az évben is biztosítja a legfontosabb nyersanyagok

és energiahordozók behozatálát, a folyamatban levő nagyberuházások berendezéseit s az elmúlt évihez hasonló értékben a fogyasztási cikkek importját. (Új jelensége a KGST-országok fogyasztási cikkek-kereskedelmének a kínálat, a szállítási készség mérséklődése, aminek okai általában azonosak: a belső ellátás biztosítása, a tőkés kivitel növelésére való törekvés.)

A kivitel tekintetében az állapítható meg, hogy az előirányzatok biztosítják a tervezett magyar export értékesítését a szocialista országokban. A partnerországok igényeinek figyelembevételével az előirányzatok a kivitel gazdaságosságának javítására is módot adnak. Így például a gépipari termékek és gyógyszerek kivitele az átlagnál nagyobb mértékben nő, míg egyes könnyűipari termékeké csökken.

Az 1980. évi rubel elszámolású forgalom növelésében fontos szerepe lesz a magyar-szovjet árucserének, amelynek előirányzatai 6 százalékkal magasabbak az elmúlt évinél. A többi európai KGST-országgal a megállapodások csak 2 százalékos forgalombővülést irányoznak elő.

Szerződés-kötés, pontos szállítás

Az 1980. évi árucseré-forgalmi jegyzőkönyvek előirányzatainak tervszerű és ütemes teljesítése nélkülözhetetlen feltétele a nem rubel elszámolású külkereskedelmi mérleg, az egyensúlyi helyzet javításának. A vállalatok első számú teendője a *magánjogi szerződések mielőbbi megkötése*, a rendelésállomány feltöltése. Részben az elmúlt esztendő tapasztalatai, részben az 1980. első negyedévi exportteljesítmények az *ütemes szállítás*, teljesítés fontosságára hívják fel a figyelmet. Ebben az esztendőben fokozott jelentősége van annak, hogy mind az export, mind az import az árucseré-forgalmi jegyzőkönyvekben előirányzott áruösszetételben valósuljon meg.

Ebben az évben zárul a jelenlegi ötéves tervidószak, s ebből adódóan még ebben az évben meg kell kötni a szocialista országokkal az 1981—1985. évekre szóló hosszú lejáratú külkereskedelmi egyezményeket. Az ötéves külkereskedelmi egyezményeket megalapozó tervezetű tárgyalások már 1978-ban megkezdődtek s rövidesen lezárulnak. A tervezetű-ek eddigi eredményei azt mutatják, hogy a hosszú lejáratú külkereskedelmi egyezmények létrehozása bonyolult feladat lesz, mert a szocialista viszonylatú külkereskedelem — külgazdasági kapcsolataink egésze — a fejlődés új szakaszába lép.

Általános az a nézet, hogy a szocialista külkereskedelmet a kormányzati, a minisztériumi szinten hozott intézkedések, megállapodások határozzák meg. Időszerű felismerni, hogy az állami döntések csak a kereteket szabják meg, irányítják a vállalati kapcsolatokat, de nem pótolják. A külkereskedelmi minisztérium arra ösztönzi a vállalatokat, hogy *fokozzák kapcsolatépítő tevékenységüket* a szocialista országok vállalataival, legyenek kezdeményezők akár egyszeri üzletről, akár tartós kereskedelmi vagy termelési együttműködésről van szó. A forgalom növelésében jelentős szerep járul a külpiaci szervezetre, a külkereskedelmi kirendeltségekre és a szocialista országokban működő vállalati irodákra. A piaci szervezet fejlesztését — elsősorban operativitásának javítását — és a külpiaci munka fokozását a minisztérium különösképp szorgalmazza.

— i — n

Termelési és hitelkapcsolatok Jugoszláviával

Az elmúlt években Jugoszlávia és az európai szocialista országok gazdasági kapcsolatai gyors ütemben fejlődtek, és mind nagyobb szerepet játszanak Jugoszlávia külgazdasági kapcsolataiban. A hagyományos együttműködési formák mellett növekszik a jelentősége az ipari specializációnak, a termelési kooperációnak, a tudományos-műszaki, valamint a hitel-pénzügyi kapcsolatoknak.

Jugoszlávia külkereskedelmi forgalmának 33,5 százaléka jutott 1978-ban az európai szocialista országokra. A legjelentősebb külkereskedelmi partner a Szovjetunió, amelynek részesedése Jugoszlávia nemzetközi árucseré-forgalmában mintegy 18 százalék, tehát Jugoszlávia teljes szocialista forgalmának több mint felét a Szovjetunióval bonyolítja le. A két ország kereskedelme, hitelkapcsolata folyamatosan fejlődik.

Vegyipar és gépipar

A Szovjetunió a szocialista országok esetében szokásos feltételek mellett nyújt *hitelt*, elsősorban a villamosenergia-ipar, a vas- és színesfémkohászat, valamint a szénbányászat fejlesztésére. A legnagyobb értékű hitel az 1972-ben nyújtott 540 millió dollár, ezt 1977-ben 750 millió dollárra növelték.

Jelenleg a gépkocsigyártásban, a szerszámgyártásban, a vegyiparban, az atomerőmű-berendezés gyártásában, a kovacsoló és sajtoló berendezések gyártásában valósul meg a *termelési specializáció és kooperáció*. A termelési együttműködés új formája az építkezések kivitelezése. Jugoszláv építő szervezetek helyezték üzembe a jaltai Jalta Szállodát, Moszkvában (egy francia céggel közösen) a Kozmosz Szállodát, új idegenforgalmi komplexum építése folyik a Szocsi melletti Dagomiszbán.

A Szovjetunió után *Csehszlovákia* Jugoszlávia második legnagyobb kereskedelmi partnere. Csehszlovákia jut Jugoszlávia szocialista áruforgalmának 11,4 százaléka. *Termelési specializációban és kooperációban* mozdonyokat, gyengeáramú elektrotechnikai termékeket, hűtőgépeket, mosógépeket, foszforsavat, amoniákot, univerzális marógépeket, félautómata másológépeket és mérőműszereket gyártanak. A két ország gazdasági kapcsolataiban jelentős szerepet játszik a jugoszláv és csehszlovák bankok konzorciuma, amely a hosszú távú ipari együttműködési megállapodásokat finanszírozza.

A jugoszláv és csehszlovák gazdasági szervezetek megállapodást írtak alá, amelynek értelmében Csehszlovákia részt vesz a Duna—Tisza hidrotechnikai komplexum öntözőrendszerének építésében. A megállapodás keretében Csehszlovákia 35 millió dollár hitelt nyújtott *mezőgazdasági gépek, öntözőberendezések és állattenyésztő berendezések* vásárlására. Jugoszlávia a hitelt hét éven belül kucorica- és hűsszállításokkal, valamint egyéb mezőgazdasági termékekkel törleszti. A két ország gazdasági szervezeteinek megállapodása értelmében Csehszlovákia részt vesz az Adria köalajvezeték építésében is.

Szolgáltatás-csere

Jugoszlávia KGST-forgalmának kb. 10 százalékát az *NDK-val* bonyolítja le. Különösen jelentős a jugoszláv ipar nyers-

anyagtermelő és -feldolgozó ágazatainak fejlesztésében folytatott együttműködést. Az első ilyen típusú szerződést 1970-ben írták alá, amelynek értelmében a sibeniki alumíniumüzemet 12 millió dollár értékben közösen szerelték fel. A két ország együttműködésében fontos szerepet játszik a *közös vállalatok* létesítése. A jugoszláviai Celében közösen építettek egy vállalatot, amely 1974 óta lakkokhoz és festékekhez szükséges titán-dioxidot gyárt. A harmadik piacokon való közös fellépés példája egy élelmiszerkombinát építése Irakban és egy textilvállalat létesítése Szudánban. Egyre jelentősebb a *szolgáltatás-csere*. 1978-ban értéke mintegy 60 millió dollár volt, aminek több mint 75 százalékát Jugoszlávia nyújtotta. A szolgáltatások között szerepel az építés, a turizmus, a szállítás és a hajójavítás.

Lengyelországgal az 1976—1980. évi kereskedelmi megállapodás szerint a kölcsönös áruforgalom eléri a 3,3 milliárd dollárt, ami 2,5-szeresen meghaladja az előző öt éves tervidószakban lebonyolított forgalom értékét.

A folyó öt éves időszakban a tervek szerint a kooperációs szállítások a gépkocsiparban 230 millió dollárt, a traktor- és mezőgazdasági gépgyártásban 137 millió dollárt, az elektronikai iparban pedig 130 millió dollárt érnek el. Az együttműködés egyik formájaként Lengyelország hitelet nyújt Jugoszláviának az ásványkincs kitermelésének bővítéséhez.

Bővülnek a gazdasági kapcsolatok Jugoszlávia és *Magyarország* között. A két ország áruforgalma 1955-höz viszonyítva több mint 30-szorosára nőtt. Magyarország kikötői berendezéseket, szerszámgépeket, mezőgazdasági, vegyi és élelmiszeripari termékeket exportál Jugoszláviába. Jugoszlávia pedig speciális vasúti vagonokat, építőgépeket, vegyipari termékeket, elsősorban növényvédő szereket, textilipari termékeket és bútort szállít Magyarországra.

Bár a két ország együttműködésének alapvető formája a külkereskedelem, az utóbbi években egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert a gazdasági kapcsolatok új formái.

Az együttműködés egyik legfontosabb objektuma az *Adria köalajvezeték*, amelynek építéséhez Magyarország hitelt nyújtott Jugoszláviának.

1977 októberében a jugoszláv Obrovácban befejeződött annak a timföldgyárnak az építése, amelynek a fővállalkozója magyar vállalat volt.

A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban nagy jelentőségű a Duna—Tisza—Duna csatornáról szóló megállapodás. Jugoszlávia folyamati uszályokat, ipari hűtőgépeket, automata mezőgazdasági gépsorokat, melegházakat, öntözőberendezéseket és paradicsomfeldolgozó géprendszereket importál.

Tranzitszállítások csövezeteken

A Szovjetunió, Magyarország és Jugoszlávia között érvényben van egy földgázzállítási megállapodás; Jugoszlávia a következő 20 év folyamán évente 2 milliárd köbméter gázt kap a Szovjetunióból Magyarországon keresztül. A megállapodás egyebek között előirányozza, hogy *1981-től egyesítik Magyarország területén a szovjet és jugoszláv gázvezetéseket*. Erre a célra Jugoszlávia 12 éves lejáratú hitelt nyújt Magyarországnak.

Magyarország két cellulóz- és papíripari kombinát bővítésére nyújtott hitelt Jugoszláviának, Magyarország faanyagot (nyárfát) szállít feldolgozásra Jugoszláviába, ahonnan évente 40 ezer tonna cellulózt kap.

Dinamikusan fejlődnek Jugoszlávia gazdasági kapcsolatai *Romániával* is. A két ország kereskedelmi forgalma folyamatosan nő, az 1976—1980. évi hosszú lejáratú megállapodás 3,4 milliárd dolláros áruforgalmat irányoz elő, ez 3,6-szerese az 1971—1975. évinek. Jugoszlávia és *Bulgária* áruforgalma pedig a tervek szerint 1976—1980-ban eléri az 1,3 milliárd dollárt.

(mj.)

KIÁLLÍTÁSOK, VÁSÁROK

Számos új elektronikai üzemel külföldön, ezek között 80 Magyarországon.

Magyarország gazdasági és kulturális életét bemutató rendezvénysorozat kezdődött április 8-án *Amszterdamban*. A magyar napokat az amszterdami főpolgármester nyitotta meg a város kongresszusi központjában, majd Szalai Béla külkereskedelmi államtitkár és K. Beyen, a holland gazdasági minisztérium államtitkára mu-

tatta be a megnyitó résztvevőinek a kiállítást.

Április 16—22-e között kerül sor Brnóban a nemzetközi fogyasztási cikk vásárra, melyet az idén 11. alkalommal rendeznek meg 80 ezer négyzetméteres kiállítási területen.

Plovdivban május 5-én nyílik meg a 3. nemzetközi könnyűipari vásár, amelyen a bolgár kiállítókon kívül mintegy 200 külföldi cég mutatja be termékeit.